

Velja po pošti:

Za celo leto naprej . K 26.—
za pol leta " " " 13.—
za četrt leta " " " 6.50
za en mesec " " " 2.20
za Nemčijo olosetno " 26.—
za ostalo inozemstvo " 35.—

V Ljubljani na dom:

Za celo leto naprej . K 24.—
za pol leta " " " 12.—
za četrt leta " " " 6.—
za en mesec " " " 2.—

V upravljanju mesočas K 170

SLOVENEČ

Inserati:

Enostopna pettivrsta (72 mm):
na enkrat po 15 v
na dvakrat " 13 "
na trikrat " 10 "
na večkrat primeren popust.

Poslano in rekl. notice:

enostopna pettivrsta (72 mm)
30 vinarjev.

Izhaja:

vsak dan, izvenredni nedelje in
praznike, ob 5. uri popoldne.

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III.
Rokopisi se ne vračajo; nefrankirana pisma se ne
sprejemajo. — Uredniškega telefona št. 74. —

Političen list za slovenski narod.

Upravištvo je v Kopitarjevi ulici št. 6. —
Avstr. poštne hran. račun št. 24.797. Ograke poštne
hran. račun št. 26.511. — Upraviškega telefona št. 188.

Za „Slovenca“!

Slovensko ljudstvo, najmanjše med vsemi slovanskimi rodovi, pa tudi od narodnih nasprotnikov slovanstva najbolj napadano, se, odkar živi, samo bori. Bori za svoj naroden obstoj, za svoje krščanske kulturne ideale, za svoj gospodarski napredek, za prostor na solncu. Tako ljutih sovražnikov, kakor jih ima slovenski narod, ki se razprostira od Alp do Adrije in tvori most med zapadom in vzhodom, nima skoraj noben drug narod. Razmere na Korškem so evropski škandal. In v tem boju smo, spremljani od simpatij bratov Hrvatov, dejansko morali s svojimi skromnimi močmi sami stati na straži, sovražnika odbijati, obenem pa naše ljudstvo kulturno in gospodarsko okrepiti, da vzbuja to delo pozornost po vsem omikanem svetu. Avstrijska vlada in drugi naši nasprotniki danes vedó, da smo Slovenci nepremagljivi in da mora država z nami računati, ako hoče Avstriji zagotoviti boljšo bodočnost. Zaničevani narod ob bregovih Save danes veliko pomeni.

V tem boju je zvesto izpolnjevalo svojo dolžnost katoliško slovensko časopisje, predvsem »Slovenec«. Danes se tiska sobotnega »Slovenca« že 13.000 izvodov. Delajmo vsi na to, da bo imel »Slovenec« 10.000 stalnih naročnikov! »Slovenec« je, kakor sicer, tudi v teh za nas tako pomenljivih časih stal na višku svoje naloge, kolikor je s svojimi močmi zamogel. Svetovni listi žrtvujejo tisočake in tisočake za informacije, »Slovenec« pa je bil tekom balkanske vojske od vseh strani kljub temu, da nimamo niti približno toliko sredstev na razpolago, kakor časopisi drugih narodov, tako dobro informiran, da si je stekel splošno priznanje in so se njegovi informaciji čestokrat posluževali tudi veliki listi. Zato naj bo na tem mestu izrečena zahvala dopisnikom v Belgradu, Sofiji, Plovdivu in na Cetinju, kojih poročila bi bili drugi svetovni listi s težkim zlatom plačali, ako bi jih bili dobili. Naši somišljeniki naj pa nam poplačajo naš trud s tem, da zastavijo vse svoje agitatorične moči za čimvečje razširjenje »Slovenca«!

»Slovenec« je dobil izborne zveze, ki bodo omogočale, da bo tudi poslednji ostal na doseženi višini. Poskrbeli bomo, da ostanemo z našimi brati na Balkanu, ki gredo novi veliki dobi nasproti, v stalnem stiku. Ideja edinstvi Jugoslovanov je pognala trdne korenine. Naša naloga bo, da ostane ta pečat naši slovenski javnosti vtisnjen. Podpirali bomo tudi poslednji prizadevanje naše stranke, da se razvija slovenska po-

litika v jugoslovanski smeri dalje. Razume se pa tudi, da bomo slejkoprej stali na braniku krščanskih vzorov med Jugoslovani, ki so edini zmožni, da nam zagotovijo bodočnost v svitu prave kulture in resničnega napredka. Zato bo veljal i po- slej naš boj liberalizmu, ki je tudi na Turškem bankrotiral, a ga slepi strankarji med nami propagirajo dalje.

Naši somišljeniki za našo stvar veliko žrtvujejo. Tudi glede časnikarstva, ki je bilo dolgo pastorka med nami, je zaznamovati odločen napredek. Toda treba je za naše časopisje zastaviti še več moči. Naj bi to ne ostalo prazen opomin! Posamezniki in društva, naša inteligenca in širše mase našega ljudstva, vsi se zavajamo velikih koristi, ki jih naše časopisje donaja naši stvari! Zato vsi možje, vsa stranka, na krov, da začnemo najintenzivnejše delo za prosep našega časopisja, zlasti dnevnika »Slovenca«!

Balkanski problem in krščanska načela.

Zadnja številka znanstvene revije Leonove družbe »Čas« prinaša pod tem naslovom zanimiv in informativen članek iz peresa dr. A. Ušeničnika. Članek izvaja:

Veliki vojni požar na Balkanu je čudno osvetlil našo dobo. Evropa se je pokazala taka, kakršna je. Fraze niso mogle dolgo vzdržati v teh žarečih plamenih in pojavila se je — resničnost.

Ta resničnost je sploh malo vesela. Tuintam pa so se pokazala celo znamenja skrajne razrvanosti našega javnega življenja. Le z bolestjo v duši more človek motriti dvajseto stoletje evropske kulture. Mnogo mnogo še manjka tej kulturi, da bi se le malo približala krščanskemu idealu, oziroma, mnogo mnogo je izgubila, tako da se je že zelo oddaljila od svojega ideala.

Kako veselje je zaplapolalo v srcih vseh, ki še krščansko čutijo, ko se je po Balkanu razlegnil klic krščanske raje: »V boj za krst častni i slobodu zlatnu!« Dosti je turškega robstva, dosti je zavlačevanja diplomacije; če ni pomoči od nikoder, bo komaj oproščeni brat še enkrat planil v boj za brata! Diplomacija je gubancila čelo, a navadni ljudje smo se veselili. Nič ne pomaga. Krščanski narodi niso zato prelivali krvi v stoletnih bojih zoper Turka, da bi nazadnje cele narode brezsrčno prepustili kruti usodi pod turškim jarmom.

Pomoč je diplomacija zabranila, sočutja in veselja ne more zabraniti nobena diplomacija. Kako se ne bi veselili zlasti Jugoslovani, ki so na rodni zemlji sami poskusili, kaj se to pravi: kamor stopi turško kopito, tam trava ne raste. Zapadni narodi so mirno gojili kulturo in se dvigali višje in višje, naš narod ni imel časa za kulturno delo, naša polja so teptala turška kopita, in veliko je, da so nam ohranili očetje življenje in vsakdanji kruh. Krščanstvo in svoboda, narodom prelepa in bogata ideala, kako ju ne bi privoščili tudi petsto let gaženim in teptanim balkanskim bratom! To je psihološki razlog za tisto radost, ki je zatrepetala po južnih straneh naše države, in kdor naše veselje drugače tolmači, ta kleveta! To je naš idealizem, in tega idealizma si od nikogar vzeti ne damo!

Balkanski narodi so šli v boj za krščanske ideale. Njih kralji (razen enega) so v vojnih manifestih odločno poudarjali, da hočejo v boj ne le pod praporom svobode, marveč pod praporom krščanstva za krščansko svobodo. Eden je neprikrito opomnil, da obhaja krščanstvo pravkar šestnajstoletnico zmage križa nad poganstvom in da upajo tudi oni v tem znamenju zmage nad polumesecem. Naj bi torej kralji imeli tudi politične namene, svoje narode so mogli povesti v boj le v znamenju krščanstva. To je najlepše izpričevalo, da prešinja balkanske narode še krščanska ideja. In zares je zmogel to, kar so zmogli balkanski narodi v tej vojski zoper Turka, le krščanski idealizem.

Zanimivo je bilo gledati zadrego zapadnjakov ob balkanskih zmagah. Nemški častniki, ki so leta in leta vadili turško armado — Golz paša je na odrinskem polju vodil turške manevre za morebitno vojsko z Bulgari in je moderno utrdil Lozengrad — ti častniki so se čudili in čudili, kako je vse to mogoče. Modri diplomatje so resno bno zmajevali z glavami nad svojimi zastopniki v Carigradu, ali so spali ali kaj, da so jih tako krivo informirali. Saj so po njih informacijah diplomatje iz usmiljenja ukrenili »status quo«, češ narodi le dobro našeška balkanske otroke, da bo mir, a zemlje naj jim ne jemlje. Sedaj pa to! Veščaki so pisali cele razprave, da bi se izmazali, ker so prej kratkotalo s strokovnjaško večitno napovedovali popoln poraz balkanske zveze. Kaj je bilo vzrok te velike prevare? Nekateri so dejali: Balkanski narodi so bolj oboroženi. Toda, kako

so oboroženi, to so možje že prej vedeli. Drugi so dejali: V balkanskih narodih je še neizčrpna prirodna moč, ki je ves reglement pri hiperkulturnih narodih ne more več nadomestiti. (Reichspost Nr. 532, 16. Nov. 1912.). A tudi to so že poprej vedeli. Spet drugi so menili: Turki so dobri vojaki, a glavni vzrok, da so bili premagani, je ta, ker so manj izobraženi kakor bulgarski in srbski kmet. Državna in narodna politika pa brez socialno-kulturne izobrazbe velikih mas ljudstva ni več mogoča. (Herman v. Sauter v Österr. Rundschau XXXIII, 1912, 246.)

To je lepo priznanje, a človek bi mislil, da tudi to modrim državnikom ni bilo neznano. Kaj torej? Radi ali neradi so pripoznali vsi, da so v usodni zmoti prezrli en činitelj in ta je religija. V turško armado so zanesli Mladoturki zapadno svobodomiselstvo brez religioznih idealov in tako ubili v njej tisto divjo moč, ki jo je Turkom dajal izlam, balkanski narodi pa so šli v boj s sveto močjo krščanskega idealizma. S cvetlicami v gumbnicah so šli v boj, pripoveduje očividec Hermann v. Sautner. Naj umremo mi, samo da bodo otroci bolj srečni, tako so govorili in šli pevaje v smrt. Luč oči sem žrtvoval, je dejal oslepel bulgarski častnik, a žrtvujem jo z veseljem za svobodo krščanskih bratov! Tak idealizem dela čudeže in kakor čudež so bile zlasti bulgarske zmage. Vojni poročevalci se niso mogli dosti načuditi nevzdržnemu »elanu« in nepremagljivemu heroizmu bulgarskih čet. (Cf. Österr. Rundschau l. c. in druga poročila.)

Zal, da je bilo lepo navdušenje zapada za krščanske narode na Balkanu le kratka epizoda! Prve naravne vzkliske idealizma so kmalu prevpili kliči: »interesi, interesi!« . . .

Naš list ni političen, zato moramo politiki pustiti, da naj presoja po svoje kakor ve in zna konflikte, ki so nastali ob balkanskem problemu. Mi moremo govoriti o tem problemu le s stališča krščanskih načel. In s tega stališča je pogled dosti žalosten.

Da ne bo nobenega nerazumevanja, takoj najprej odkrito izpovemo, da je po našem mnenju največji sovražnik balkanskih narodov — Rusija. Nje ljubezen je sovraštvo. Rusija želi svobodo balkanskim Slovanom, a le zato, da bi svobodni njej služili. Z Avstrijo bi se balkanski Slovani gotovo sporazumeli, ko bi ne stali za njimi neprestano ruski Hartwigi. Seveda tudi Avstrije ni mo-

LISTEK.

Kako praznujejo Božič in Novo leto na Bulgarskem.

Spisal prof. Anton Bezenšek v Sofiji.

Na celem Balkanu se smatra Božič — kakor po celem krščanskem svetu — za največji praznik v letu. Bulgari mu pravijo »Kóleda«), a Makedonci obično — kakor mi Slovenci — »Božik«, t. j. mali Bog — Božič.

Katoličani v Bulgariji praznujejo Božič skupno z zapadnimi katoliškimi narodi. A pravoslavni Bulgari se drže starega koledarja, katerega štetje je za 13 dni nazaj; tako da pade Božič sicer na isti datum, t. j. 25. decembra, a mi imamo tedaj že praznik sv. treh kraljev — in od početka tega stoletja celo en dan pozneje.

Katoličani po mestih praznujejo Božič tako, kakor je v navadi na zapadu pri mestjanih. Po katoliških vaseh, kakršnih je

v plovdivskem okraju kakih deset, se Božič praznuje s posebno svečanostjo.

Iz Plovdiva sem se o Božiču rad podal nekoliko let po redu na deželo, povabljen zdaj od tega, zdaj od onega katoliškega župnika (kapucina). Posebno se z veseljem spominjam na Božič v veliki vasi Seldžikovo. Ta vas leži 26 kilometrov severno od Plovdiva blizu podnožja Srednje gore v lepi rodovitni ravnini. Vas šteje nad 300 hiš in ima 2350 prebivalcev, med katerimi je blizu polovica katoličanov.

Ob kraju vasi blizu rečice Pikelje stoji čedna katoliška cerkva, obdana s širokim dvorom, v katerem se nahaja skromno župnišče in šola. V istem dvoru si je napravil o. Hieronim, ki je bil tam župnik pred kakimi 15 leti, jako lep vrt za rože, a po dvoru rastejo visoke topole in po brajdah se vijejo vinske trte. Vse to je obdano z visokim zidom še iz turških časov, ko je bilo obzidje potrebno zaradi varnosti.

A najglavnejši predmet v tem dvoru je visoki zvonik, kateri je bil postavljen pred dvema desetletjema in je dobil v poslednjem času ubrane zvonove, katerih glas se posebno na sveti večer tako mlo razlega po široki ravnini. Tisto noč je zvonik razsvetljen z mnogimi lampijoni in tudi rakete se spuščajo iz njega.

Vrata cerkvenega dvora so na sveti večer odprta in pobožno ljudstvo prihaja

okoli 11. ure, ko se začne zvonjenje in razsvetljava, od vseh krajev velike vasi v večjih in manjših gruclah s svetilnicami v Cerkev. Tik pred cerkvijo je velik lesen križ, spomin na sv. misijon, kateri se je pred leti tukaj obhajal. Vsakdo, predno stopi v cerkev, poljubi ta križ; ravnotako stori vsakdo, ko pride iz cerkve. Posebno je lepo videti otročice, katere starši dopeljejo h križu, kako nežne otročje rokice objemajo drevo sv. križa in ga pobožno poljubljajo.

Ta prizor sem vedno rad gledal od blizu in izrekel g. župniku svoje občudovanje zaradi tega lepega običaja, kakršnega še drugod nisem videl.

Vsak obiskovalec cerkve prinese s seboj malo preprogo (takšno kakor je pri nas navadna pri postelji) pa jo pogrne po tleh in poklekne nanjo. V cerkvi vse kleči (klopi nimajo v cerkvah) med celo sveto mašo, samo pri evangeliu vstanejo.

Na koro pojo moški glasovi ob spremljevanju harmonija. V Seldžikovem imajo — mimogrede povedano — krasen harmonij, izdelan v Lavrenčičevem zavodu na Vrhniki. Kupil ga je o. Hieronim, kateri zna sam izvrstno igrati nanj in je izboren pevec. On je rojen Plovdivčanec, kjer je petje sploh v čislju, tako da se je tam osnovalo že pred 15 leti prvo pevsko društvo. Kadar pa on mašuje, ima organista, fanta

iz domače župnije, ki obenem vodi cerkveno petje.

Na sveti večer me je lepo petje v skromni cerkvi jako dirnolno. Vse je tiho okoli v prirodi, čuje se le zvonjenje iz sosednje župnije Duvanlija, oddaljene samo pol ure hoda, kjer imajo res krasno cerkev in lepo ubrano zvonjenje. S tem zvonjenjem se strinja seldžikovsky prijetno harmonijo, katera se dopada tudi onim, ki danes še ne praznujejo rojstva Kristusa, vega, namreč pravoslavnim sovaščanom, kateri pa žive sicer v najboljšem soglasju s katoličani.

V takih vaseh z mešanim prebivalstvom imajo besede angelove na sveti večer še posebno vzvišen pomen: »In terra pax hominibus bonae voluntatis«, t. j. mir ljudem na zemlji, kateri so blage volje. Ljudem, ki govorijo isti jezik in obdelujejo polja kot sosed do sosed, ako jih tudi deli vera, ni boljšega vodila priporočati, kakor omenjene vzvišene besede, katere so peli angeli ob rojstvu Kristusovem: mir in blago voljo!

Tega božjega navodila se tudi drže tamonjšni prebivalci, zato žive med seboj vedno v prijateljskih razmerah.

Omeniti je še en lepi običaj v nekaterih katoliških cerkvah plovdivske nadškofije. Vas Hambarlijska, kjer je dekanija, pod katero spada tudi seldžikovsky župnija, šteje 183 hiš in 1170 prebivalcev.

*) »Kóleda« prihaja bržkone od »Calendae«, kakor so Rimljani imenovali prvi dan vsakega meseca, torej tudi 1. januarja (novega leta). Sicer pa tolmači Štefan Verković v svoji knjigi »Veda Slovanah« »Kóleda«: »Bog zime in predstavitelj hiž«. (»Veda Slovanah«. Petrograd 1881, knjiga II, str 580.)

goče oprostiti velikih napak. Prva, največja je bila, ko je pozabila svoje zgodovinske misije na Balkanu. (Primeri: Österreich-Ungarn, 1912, Nr. 46, 8. Nov.) Začela je z drugimi državami tisto nesrečno vlogo evropskega žandarja za Turčijo. Druga je, da svojim slovanskim narodom ne da tistega svobodnega razvoja, ki jim gre po vsej pravici. (Nemška revija »Die kritische Tribüne« 1, 1912, Nr. 16, napoveduje, da se bo Avstrija razbila, če hitro ne reši tega problema.) Tretja je ta, da se le prerada istoveti z nemštvom. Na Hrvaškem se je zamrzila z »Bahovimi huzarji«, v Bosni s »Svabov«, in tako mislijo balkanski Slovani, da je avstrijsko poslanstvo — germanizacija. Tako je počasi izgnilo zaupanje balkanskih narodov ali se celo izpreverglo v sovraštvo do Avstrije. Drugo, kar pripomnimo, je to, da dobro umevamo avstrijske interese ob Adriji. Ni Avstrija kriva, da vidi ob Adriji za Srbijo Rusijo. In Rusija ob Adriji — to je za Avstrijo pač življenjsko vprašanje! Resničnopaše, da je tudi za Srbijo, agrarno državo, morje življenjskega pomena. Če bi poravnava obojih upravičenih interesov ne bila mogoča, tedaj mora odločiti vojska. Vojska za življenje je pravična vojska. A zdi se, da je poravnava mogoča in se bo tudi posrečila, če se bodo le prav ločili politični in gospodarski interesi. Tretje pa je, da se katoliški Slovani v Avstriji tudi v teh težkih dneh dobro zavedamo ne samo svojih dolžnosti do Avstrije, marveč tudi, da je naša bodočnost le v Avstriji, seveda tega imena vredna bodočnost le tedaj, če se Avstrija spomni za časa, da je »dualna monarhija« logični nestvor, prava contradictio in adiecto, in obenem v mnogonarodni državi dejanska nemogućnost. Močna Avstrija je mogočna le kot federacija svobodnih in enakopravnih narodov. Le v taki Avstriji bo državna misel zopet skupna moč.

Kaj je torej tako žalostno v pojavih zadnjega časa?

Najprej to, da se je pokazala evropska politika brez vsake morale. Nobene besede o etičnih principih, vse so ji samo »interesi« in sicer spet največ le kapitalistični interesi.

Gotovo so gospodarski interesi eden najvažnejših momentov, ki jih mora vpoštevati politika. Toda ali so res gospodarski interesi edini interesi človeštva in narodov? Ali religija ni nič, pravost ni nič, svoboda ni nič? A evropsko politiko skrbi le kapital, ali se bo bolje obrestoval, če Turek napreje gospodari ali če zagospodarijo balkanski narodi. »Brez ozira na naše prijateljstvo do Turčije,« tako tolmači nemško politiko dr. Blunck (Die Zukunft Mazedoniens 19), »imamo že z gospodarskega stališča poseben interes, da se ohrani status quo.« Pri tem imajo seveda prvo besedo — judje. Jude skrbi, ali ne bi pod vladno krščanskih narodov njih pšenica manj uspevala. Samo v Solunu je, kakor poroča isti dr. Blunck, 80.000 judov; vse banke in vsa trgovina je v njih rokah; za žitno trgovino imajo »ringe«; veleposelniki v Makedoniji niso več turški beji, ampak po večini judje. Sploh je večji del Makedonije judom zadolžen. »In ti judje,« pravi dr. Blunck, »imajo tesne zveze z avstro-ogrskimi judi« (18). Ta-

ko tudi v politiki gospodari židovski kapitalizem, in to je, kar vzbuja kršč. narodom tako nezaupanje do evropske politike.

Potem pa, ali je vsak interes že pravica? Evropska politika se dela, kakor da sta interes in pravica identična pojma. Italija si je zaželela Libijo, je začela vojsko in ko ni mogla naprej, je deželo kratkoma anektirala. Dasi ni bila še tretjina osvojena, je vendar veljala Evropi aneksija za dovršeno dejstvo in Turčija se je morala vdati. Zakaj? Evropa je imela interes, da bi bila Italija zadovoljna, in interes ji je pravica. Balkanski narodi so si v vojski osvojili turško zemljo, a takoj so začeli povdarjati evropski diplomatje, da dovršeno dejstvo ni še pravica. Zakaj? Spet, ker imajo interes, da bi balkanski narodi ne dobili vsega, kar so si priborili.

Interes — pravica! To pa je brez vsakega dvoma huda zmeda etičnih pojmov. Samo interes ni še pravica. Če obvelja to načelo v politiki, zakaj ne bi veljalo tudi za drugo življenje? Kako boste pa potem dopovedali narodom, da nimajo pravice družiti se po svoji volji, če imajo interes? Kako socialistom, da nimajo pravice revoltirati proti socialnemu redu, če imajo interes? Kako sploh komu, da nima pravice drugih izkoriščati, če ima interes? Treba vendar najprej ločiti upravičene in samovoljne interese, in se potem vprašati, ali moremo uveljaviti upravičen interes, ne da bi drugim delali krivico. Delavstvo ima upravičen interes, da si zboljša svoje gnotno stanje; ali je s tem že legalizirana ekspropriacija kapitalistov? Če oznanjate v politiki taka načela, tedaj ni čuda, da tako gine v narodih pravni čut! Rumunija naj bi dobila odškodnino samo zato, ker ni napadla Bulgarije, ko je bila ta v vojski zoper Turka. Lepa morala! Torej kar kdo more, to sme. In če ne stori tega, kar bi mogel, že zasluži plačilo. Ropar po tej morali lahko po pravici zahteva odškodnino, če koga ni oropal, ko bi ga bil mogel!

Mi se ne spuščamo v politiko in torej tudi ne v vprašanje, ali ne kaže Bulgariji pogoditi se z Rumunijo za meje, nam je le do nraavnih načel, s katerimi evropska politika take zahteve motivira. In tu vlada pravi nraavni nihilizem, ki mora počasi tudi v narodih uničiti vse nraavne in pravne pojme. Ali ob vprašanju o avtonomiji Albanije! Tudi to vprašanje je politično in mi se ne spuščamo vanje, toda ti argumenti, ki jih je evropska politika navajala! Med drugimi smo čitali v oficijozni izjavi, da Albancem gre svoja država, ker so znali ohraniti stoletja in stoletja svojo nacionalnost! Da, znali ohraniti, a s kakšnimi sredstvi? Nauk za narode bi bil torej ta: z vsemi sredstvi za narodno samostojnost; moč je pravica; krotko vdanim narodom se diplomacija skrivši smeje, nasilnim daje pravico! Ali ni ta politični katekizem Rousseauov katekizem o pravici revolucije?

Ta politična nemoralnost je silno žalostno poglavje v sodobnem državnem življenju. Odtod seveda tudi to, da ni več v politiki nobenih načel. Vsa politika je le še mehanika. (Primeri o tem v knjigi »Več luči« dr. Mahni-

čvo razpravo: »Politika snovi in sile!« 81—94).

Drugi žalostni pojav pa je ta, da je začela ta politična nemoralnost res že pronicati tudi v javno življenje. Kako oduren je bil položaj v zadnji dobi. Kakor hitro se je oglašil v balkanski krizi politični kapitalizem, je izginila misel na krščanske ideale in iz egoizma se je rodila ljubezen do Turčije.

Pisatelj govori nato o Srbiji in nadaljuje:

Stoletja in stoletja je Turek divjal in masakriral kristjane in še v zadnji vojski je počel neznanska zverstva, a Evropa kakor da se ne zmeni za to, a če je krščanskim vojakom ob teh strašnih prizorih kri zavrela, da se niso mogli premagati, kakor jim je velevalo krščanstvo, kako to Evropa izrablja, kako bobna v svet, kako kuje iz tega politični kapital! Tudi albanska grozodejstva so čisto pozabljena. Albanci in Turki so nedolžna jagnjeta, le krščanski Slovani so volkovi! Ali res navdihuje to ogorčenje pravičnosti?

Kako je evropska javnost spet hlasteje pobrala velikansko novico dunajske gospodine, da imajo — čujte! — črnogorski vojaki uši! Kaj mar tej javnosti, kaj je vojska, kaj ji mar, kaj je stoletna turška »kultura«! Njej je le do tega, da vzbudi v narodih, ki žive v srečnejših razmerah, sovraštvo in gnus zoper Slované! Ali je to krščanska ljubezen?

Kako je začela evropska javnost izpreverčati čustva južnih Slovanov! Kar je bilo prej samooobsebi umevna simpatija krvnih bratov, to je bilo od tistega hipa, ko ni šlo njej po volji, izdajstvo države in izdajstvo vere! Kakor da je izdajstvo države, če privošči bratskemu narodu svobodo, in kakor da je izdajstvo vere, če se veselimo zmage križa nad najstrašnejšim sovražnikom krščanstva! Seveda bi nam bilo milše, ko bi bila korakala Avstrija na čelu balkanskih držav na boj zoper Turka in na delo za krščansko kulturo, a ni naša krivda, da ni; in gotovo bi nam bilo milše, ko bi bili balkanski narodi z nami združeni v isti katoliški Cerkvi, a vendar nam je še tudi tako milši sveti križ kakor turški polumesec! Ko bi mi vodili politiko, bi bila naša krščanska politika prav ta, da se Avstrija zveže z balkanskimi državami ter jih osvobodí ne le posledic turškega robstva, temveč tudi sužnih vezi ruskega pravoslavlja! To je bila zgodovinska misija Avstrije in take politike si želi naš krščanski idealizem. Sedaj se pa zdi, kakor da se neslovanska javnost le boji, da bo treba tudi slovanskim narodom v Avstriji dati pravico in da so le odtod tiste srčne želje za močno Turčijo in svobodno Albanijo! To pa ni krščanski idealizem, ampak nacionalistični egoizem!

Evropska javnost je tako globoko zašla v politično nemoralnost, da je ce-

Seveda s tem nikakor nočemo braniti nobenih zločinov, če so se res zgodili. Turška »kultura« je rodila hajduke in četaše, ki dostikrat niso boljši od Turkov. Obsojamo le vsako enostransko pretiravanje resnici in pravici na kvar. (Cf. afero Prochaska!)

Io krščansko-socialni list, kakršen hoče biti dunajska »Reichspost«, zapisal stavek: »Če naj se med vevlastmi sploh govori o morali, more biti ta morala edino le ta, naj skrbi vsaka za svoje interese!« (5. dec. 1912, Nr. 564). Idealna krščansko-socialna morala! Torej za države in razmerje med državami krščanska morala ne velja? In če se sploh rabi ta beseda, izraža le princip lastnega interesa! Pravce vse politike naj je egoizem! Potem seveda ni čudno, da ne moremo nikamor ne v politiki, ne v socialnem življenju, ne v mednarodnih odnosih, da divja boj med stanoví, boj med državami in da vedno strašnejše plamení na nebu krvavo znamenje svetovne vojske!

Turki brez premoga.

Iz Carigrada se nam piše: Turška mornarica, ki je dosedaj manevrirala v Dardanelah, je danes brez premoga. To je višek nemarnosti, ki je mogoč seveda samo pri Turkih, kajti njihova admiraliteta je pred vojsko popolnoma pozabila, da je za mornarico potem pa tudi za železnice treba obilih zalog premoga. Iz te neprijetne zagate si vlada ne more drugače pomagati, kot z novo neumnostjo. Pobratí hoče namreč anatolski (malazijski) železnici, ki sedaj dovažajo zadnje vojaške čete iz daljne Azije v Carigrad, ves njen premog. S tem si bo Turčija sama odrezala nit življenja, ker bi pomožne čete morale cele tedne potovati po ubornih in zapuščenih krajih in dospeti v Carigrad izmučene in izstradane. — Turška vlada sploh ne zna ceniti obrti. V bližini Carigrada je precejšen premogovnik, last neke francoske družbe. Temu podjetju so Turki stavili vse mogoče zapreke. Ob izbruhu vojske so rudarji, večinoma Črnogorci, odšli domov, in Carigrad ne more danes niti do najpotrebnejšega premoga.

Kaka brezglavost da vlada v turških krogih, kaže tole: Vojno ministrstvo je za ukazalo anatolski železnici, da mora v bližini Carigrada imeti pripravljenih 100 železniških voz. Toda vojna uprava je na te vozove in na svojo odredbo popolnoma pozabila. Dočim so ti vozovi cele tedne stali nerabljeni, je na drugi strani primanjkovalo voz za dovažanje žita v Carigrad in so raditega velikanske žitne zaloge segnile.

Zračna vojska.

Naša doba je čas mrzličnega oboroževanja. Pravijo, da je to najboljše jamstvo za mir. Državam ne zadostujeta za obrambo samo armada in mornarica, tudi »s tiče perspektive« hočejo streljati svoja nasprotnika. Vojna moč držav se več ne ceni samo po armadnih zborih in dreadnoughtih, marveč tudi po številu letalnih strojev. Danes v tem oziru prednjači Francija s svojimi 344 aeroplani, ki so razdeljeni v 27 zračnih brodovij. Ker vrše pri tem bojnem orožju glavno delo stroji, ni treba veliko človeškega materiala; celo francosko zračno brodovje oskrbuje 2700 mož, med temi je polovica častnikov. Letni stroški za to vojsko znašajo 25 milijonov frankov.

Nemčija ne mara zaostati za svojim sedem in je v letošnjih božičnih dneh nabrala 7 milijonov mark za nove »Zeppeline«. Te zračne pošasti niso dosti manjše kot kak dreadnought in nosijo 25 mož.

ki so vsi katoliške vere. Pri cerkvi imajo tako ubrano zvonjenje, kakor je znabiti redkost na deželi med Slovenci. Prijazna cerkev stoji na malem griču in je vidna iz Plovdiva. Vaščani se pečajo s poljedelstvom, živinorejo in pridelujejo tudi rožno olje na svojih z rožami posajenih poljih, ki imajo lepo solčno lego ob podnožju Srednje gore. O božičnem času se pase pod onim milim podnebjem tisoče ovac, kakor so jih pasli na betlehemske poljanah ob času Kristusovega rojstva. V spomin na to prinašajo ovčarji k polnočnicam mlada jagnjeta, ki prav glasno blekečejo okoli cerkve. Po končani službi božji jih pa darujejo dekanu za božično darilo. Takšno darilo mu je seveda pri njegovih pičlih dohodkih dobro došlo. A meseca maja mu daruje vsak kmet po nekoliko kapljic finega rožnega olja, katero je zaradi svoje prijetne dišave visoko cenjeno po vseh večjih evropskih mestih. To sta dva glavna dohodka duhovnika — v obeh je nekaj romantičnosti — za dotično župnijo. En liter rožnega olja skupaj spraviti, to je že prav lep letni dohodek; kajti navadno stane en liter ali kilogram 800 do 1000 frankov (levov), kakršna je pač letina.

Na leto se proda iz Bulgarije rožnega olja povprečno za štiri milijone frankov. Največ se ga proda na Francosko: blizu za poldrugi milijon na leto. Tudi v Avstrijo gre na leto za kakih 30.000 frankov rožnega olja.

Po cerkvah časih jako lepo diši po rožnem olju, posebno kadar ga prinašajo k blagoslovu. Tudi o Božiču se širi prijeten rožni duh po cerkvah in po stanovanjih, ki

so praznično opravljena, tako kakor da si v cvetočem rožnem vrtu — sredi zime.

Katoličani tudi lepo praznujejo v svojih hišah božične praznike dva do tri dni. Ob teh časih je navada iti v poset k vsem sorodnikom in prijateljem, kjer sprejemajo goste s sladkim, t. j. iz kakega sadnega soka in sladkorja pripravljeno mežgo in s čašico »rakije« (slivovke, vinskega žganja ali konjaka).

Od vsake hiše gre starešina častitat župniku in mu nese kakšno darilo, kakršno je bilo znano tudi v prejšnjih časih na zapadu pod imenom »calendaticum«. Tako je tukaj že običaj od starih let do danes. A pri onih slabih dohodkih, ki jih sicer imajo tukajšnji katoliški župniki, so nekako odvisni od blage volje in darežljivosti svojih župljanov.

Tako torej cenjeni čitatelji »Slovenca« vedó, kako praznujejo Božič katoličani v Bulgariji.

Naj jim povem še zdaj, kako praznujejo pravoslavni Bulgari svojo »Kóleda«.

Glavni obred, ki se vrši zvečer pred kóledo, je zažiganje »budnika«. To je velik smrekov ali hrastov panj (štor), katerega nalašč za to v gozdu posekajo. Na domačem ognjišču, kakršno je videti na deželi v glavni sobi vsake hiše, se zažge tisti panj takoj ko se stemni in potem pazijo, da ga ohranijo gorečega celo sveto noč. Zato okoli ognjišča sedeči domačini vedno udarjajo po panju, da švigajo iskre iz njega, ter ga obračajo, da ne ugasne.

Vsa rodbina bedi ali je budna celo noč, in zato se pravi sveti večer pri Bul-

garih in drugih južnih Slovanih »budni večer« ali »budna noč«, t. j. noč, v kateri se ne spi. A onemu panju pravijo Bulgari »budnik«, Srbi in Hrvati »badnjak«; oboje je istega korena. »Na badnjak« se pravi pri poslednjih dan ali večer pred Božičem, t. j. ko »badnjak« gori na ognjišču.

V budnikov žar mečejo v nekaterih krajih na Bulgarskem zlat denar, kar pomeni srečo v bodočnosti.

Namesto panja se peče na drugih krajih kruh, imenovan »bogovica«, na katerega se naredi razna okrašenja, ki spominjajo na posel, s kakršnim se peča hišni gospodar; n. pr. motiko, oralo, živalsko glavo itd.

Dne 25. decembra se praznuje kóleda. Posebno svečano se obhaja ta praznik v zapadni Makedoniji. Mladičji si pripravljajo že nekaj dni poprej posebne pisane palice, imenovane »kóledarke«, a tem mladičem, ki jih nosijo, pravi ljudstvo »kóledari«. Sredi noči od 24. na 25. decembra se odpravi nekoliko mladičev pod vodstvom starčka, katerega spoštujejo vsi vaščani, na pot po vasi. Med potom zažiga starček pripravljeno in privezano na kolu slamo, seno, trstiko, turševino itd. ter zakliče, kadar vzplameni ogenj, zajedno s »kóledari«: »Kóleda, babo,« kóleda!

Kmalu se začno zbirati možje, ki nosijo s seboj nekaj »za gorenje«. Kdor ne prinese ničesar, se mu smeji, ter mu žugajo z raznimi kaznimi. Včasih pa tudi

*) Stara mati.

vzamejo kakšno gorivo sami izpred hiše, od katere se jim nikdo ni pridružil.

Plameni na kolu morajo vedno visoko švigati, a »kóledari«, ki se vrste okoli njih, skačejo veselo, uganjajo razne šale med seboj in pojo »kóledne pesmi«.

Takšna je n. pr. sledeča, ki se tako-le začinja:

Kóleda — leda!
Padnala greda (drvo),
Udarila deda,
Po samata noga ...
Stani mi starče,
S kuco magarče ...
(S kruljavim osličkom)
Dedo se muči ... itd.

To traja celo noč. Čim se začne daniti, gredo možje domov, a mladičji, razdeljeni po letih v posamezne oddelke, hodijo še od hiše do hiše, s pisanimi palicami v rokah in pojo razne pesmi.

Iz vsake hiše jim mečejo kostanje, orehe, lešnike in druge reči za njihove zobe. Kóledari pa jih pobirajo po zemlji kot veliko naslado.

V sofijski okolici hodijo po vaseh kóledari od hiše do hiše in nagovarjajo hišnega gospodarja z besedami: Prišli smo k tebi »stan da stanujemo«, to pomenja: Prihajamo ti na stanovanje kot gosti. (Filologično zanimiv je izraz: »stan stanovati«, kakor bi latinski rekel: »vitam vivere«.)

Ob prihodu pojo:

»Stani nina, gospodine!
(Vstani sedaj gospodar!)
»Tebe pejem, domakine,
(Tebe poje mo, domačin)
»Dobri sme ti gosti došli,
Dober sme ti glas donesli,« itd.

Tudi Avstrija ima že lepo število vojaških aeroplanov in se je pri letošnji mednarodni letalni tekmi odlikovala.

Uspešna poraba letalnih strojev v Tripolisu in v sedanji balkanski vojni bo bojno vrednost te nove iznajdbe le podvojila. Zato je gotovo, da se bodo kmalu vse države v interesu miru »dvignile« v zračne višave in z bistrih očesom pazile na dejanje in nehanje zemljanov. Anglija bo morala tudi v tem oziru obe kontinentalni velesili nadkraliti, ker bi jo sicer kljub velikanskemu njenemu brodomu sovražniki iznenadili.

Državni zbor.

Dunaj, 27. dec.

Službena pragmatika.

Zbornica danes nadaljuje razpravo o službeni pragmatiki za državne uradnike in sluge. Zakon obsega 188 paragrafov, katerih ni mogoče pojasniti v kratkem poročilu. To vprašanje je v javnosti na dnevnem redu že nekaj let. Uradniki in razni poslanci so pritiskali na vlado, da predloži parlamentu načrt nove službene pragmatike. Vlada je to storila 29. novembra leta 1911. Razne kategorije uradnikov in nižjih državnih uslužbencev so na shodih grajali in obsojali ta vladni načrt, češ, da ruši koalicijsko pravo itd. Istina pa je tudi, da so treznejši uradniki obsojali to gonjo in agitacijo uradniških voditeljev, ki si žele francoske razmere, pravico pasivne rezistence in drugih svoboščin, ki onemogočijo vsako disciplino med uradniki in red v velikem aparatu državne birokracije. Uradniki in državni slugi se vendar ne morejo primerjati z delavci zasebnih podjetij, koder moreta delodajavec in delavec v določenem roku odpovedati delavsko pogodbo.

Navzlic temu je večina odseka tekmovala za simpatije državnih državnih uslužbencev in izpremenila mnoge določbe vladnega načrta. Vlada je že v odseku svarila pregoreče tekmece, da razne izpremembe ne dobe najvišje sankcije. V razpravi v zbornici od 21. maja do 19. junija pa so bile sprejete še druge izpremembe, katerim se je upiral celo poročevalec Čeh. Ze tedaj je slovenski poslanec Korošec opravileno grajal to nes pametno početje, ki je moralo samo preprečiti hitro rešitev tega vprašanja. Oglašali so se vendar razni politični nasprotniki, ki so sumili slovenske poslance. Danes pa jim smejo ravno slovenski poslanci očitati kratkovidnost in zaletenost.

Gosposka zbornica je temeljito predelala ves načrt. Zanimiva sta posebej dva govora v gosposki zbornici. Znan dr. Sieghart in vseučiliški profesor dr. Philippovich, oba liberalca od nog do glave, sta pošteno okrcala znane kričaje med poslanci in uradniki, ki hočejo biti država v državi. Ta dva govora naj bi dobro proučili dr. Wader, dr. Pollauf et sonsortes.

Gosposka zbornica je popravila načrt v tehničnem oziru, da je mnogo jasnejši in preglednejši. Ker je odsek poslanske zbornice pragmatiko za sodno osobje položil na led, je gosposka zbornica izboljšala načrt z dostavkom v § 1., ki ki začasno velja tudi za sodno

osobje. Nadaljnih izprememb ne nava-jam, ker jih bodo uradniki sami našli v zakonu.

Dr. Korošec se je drugič oglašil kot poročevalec manjšine in naglašal, da morda nikdar ne doživimo reforme državne uprave, četudi je nujno potrebna. Vse poslovanje komisije za reformo državne uprave napravlja vtis, da vlada sploh resno ne misli na to reformo. Vlada si je ustvarila azazelu (kozla), ki naj je odgovoren za vse napake v državni upravi. Poslanec Glöckel je ravnokar zagovarjal pravico pasivne rezistence. Mi Slovenci smo mu hvaležni za to izjavo, ker naš odpor v proračunskem odseku — je bil tudi pasivna rezistenca. (Živahno pritrdjevanje in veselost.) Toda večina v odseku ni priznala te pravice in je pobijala naš odpor. Govornik nadalje dokazuje, da po novi pragmatiki slugi razmerno veliko manj dobe, nego uradniki. To pač ni nobena socialna pravičnost. (Živahno pritrdjevanje.)

Stroški.

Poročilo navaža tudi izkaz večjih stroškov po novi službeni pragmatiki. Prvo leto, ko stopi pragmatika v veljavo, se bodo stroški vsled hitrejšega časovnega avanzna zvišali za 12 milijonov 919.949 K; štiriletnice od 8. do vštete 3. razreda, se bodo zvišale za 1.150.000 K, plače certifikatistov za 1.200.000 K, skupaj za vse uradnike, všteti sodno osobje v prvem letu 15.269.949 K.

Poduradniki in slugi, všteti finančno stražo, državno policijo in orožništvo, dobe več v zmislu zakona z dne 25. septembra 1908 okroglo 2.000.000 K; službene doklade po 200 K na tri leta skupaj 200.000 K; policijska straža še posebej več 480.000 K; službene doklade za paznike v kaznilnicah 195.400 K; pomožni in začasni slugi ter na tri leta aktivno služboči vojaki brez certifikata 3.350.000 K; skupaj 6 milijonov 225.400 K. Dalje dobe fin. straža še 434.000 K; policija 116.000 K; orožniki 560.000 K; pogodbeni uslužbenci 5.600.000 K; državni delavci 2.500.000 kron. Vsi stroški za državne uradnike in slugi se bodo v prvem letu zvišali za 30.705.349 K. Všteti pa niso višji stroški za učno osobje, ker ta načrt pragmatike leži še v odseku. Nova službena pragmatika pa stopi v veljavo, ko vlada dobi posebno pokritje. Po novem letu se bo zopet fin. odsek bavil s fin. načrtom. Danes upajo spraviti pod streho pragmatiko, jutri pa rešiti proračunski provizorij, poročilo kontrole državnih dolgov, novelo k družbenemu zakonu in še nekaj drobiža.

Dr. Korošec.

V razpravi je govoril tudi poslanec dr. Korošec, ki je izjavil:

V tej razpravi se ni mogoče ogniti ministra za javne posle in njegovega generalnega štaba. Ti gospodje so v zadnjem času največ grešili proti službeni pragmatiki in zvišanju plač. Nobena politična stranka ni toliko grešila. Diskreditirali so pred vsem svetom avstrijsko uradništvo, ker ti gospodje niso izšli iz ljudstva in ne morejo najti poti do ljudstva. Ti visoki gospodje se vozijo po železnici v Peterburg, London, Pariz, koder se ustavljajo v palačah poslanikov, čitajo avstrijske liste,

iz katerih dobivajo svoje informacije. Z ljudstvom nimajo nobenega stika in ne poznajo javnega mnenja v deželah, kjer službujejo kot zastopniki države. Ti gospodje še vedno živijo v prepričanju, da le visoka gospoda v poslaniških delah politiko. Ravno v zadnjem času pa smo se prepričali, da svetovne politike ne delajo poslaniki, ampak narodi, ljudska volja. Največji škodljivci ugledu državnega uradništva so bili minole dni uradniki v našem ministru za vnanje posle, ki so tudi državi napravili največjo škodo.

S službeno pragmatiko sta se bavili že dve ljudski zbornici. (Dr. Pollauf: Ali je tudi to ljudska zbornica?) Dr. Korošec: Ne vem, ali Vas smem prištevati ljudstvu. Že v prestolnem govoru leta 1907 je bila obljubljena službena pragmatika, ki naj bi uravnala opravilne zahteve uradnikov in njihove dolžnosti do države in prebivalstva. In danes šele sklepamo o tej pragmatiki. Zapazili pa smo, da so se na vsej črti udali gotovi vodniki uradnikov. Na kolena so padli pred gosposko zbornico in vlado in vse sprejeli. Dokazali so svojo kratkovidnost, ker so več obljubovali, nego so mogli doseči. (Dr. Pollauf: Zanašali so se na gotove faktorje.) Precejevali so svoje moči. To je istina. Kje pa je pragmatika za sodno osobje? Ta leži še v odseku. Za to je ta pragmatika le polovičarsko delo. Uradniški voditelji, ki se postavljajo na shodih, morajo priznati, da so pozabili na velik del državnih uradnikov. Tudi za učno osobje ne najdemo določb v pragmatiki. Tudi ta del pragmatike leži še v odseku. Torej tudi v tem oziru je ta pragmatika le polovičarska.

Največjo grajo pa zasluži dejstvo, da ste pozabili na državne uslužbence, za katere je morala gosposka zbornica izdelati poseben načrt. To je izdajstvo državnih slug, ker ste poskrbeli samo za uradnike od 8. razreda gori, ne pa tudi za slugi.

Tudi g. poročevalec zasluži grajo. Njegovo poročilo je pomanjkljivo. Vlada n. pr. je izjavila, da ne bode pretrdo izvajala paragrafov 24. in 25., ki govorita o koalicijski pravici. O tako važnih določbah, ki ne veljajo le za eno ali dve leti, bi pač moral poročevalec obširneje poročati. Poročevalec Čeh: Jaz sem mogel le to poročati, kar sem dobil v uradni »Wiener Ztg.« Za slugi je vlada obljubila dva milijona. Tudi tega ni v poročilu. Pomanjkljivo je poročilo tudi o § 71., ki določa, da je uradnik prost službe, ako je kandidat za državni ali deželni zbor in sprejme mandat. Ta določba v zakonu ni dovolj jasna, zato bi moral poročevalec navesti dotično izjavo vlade. Ker upam še govoriti v podrobni razpravi, sedaj končam. (Dobro! Dobro!)

Sleparstva.

Poslanec Brenčič in tovariši so včeraj v državnem zboru vložili na vlado naslednjo interpelacijo: V Ptuj živi vpokojeni davkar Fr. Toplak z ženo in hčerjo. Dne 15. t. m. opoldne je prišel v stanovanje in družine načelnik urada mestne občine in zahteval, naj mu odpro vse miznice in predale. Hčer je bila namreč osumljena, da nabira prispevke za srbsko armado. Mati je odgovorila, da v hiši ni nihče nabiral darov za srbsko armado. Med tem se

je vrnil oče in začuden vprašal mestnega uradnika, kaj stika po stanovanju, in zahteval od njega pismen ukaz za hišno preiskavo. Uradnik pa se odreže, da ne potrebuje ukaza, ker je znano, da hčer nabira darove za srbsko armado. To početje ptujskega germana je že skrajna predrznost, ki mora razburiti slovensko javnost. Interpelantje zahtevajo, naj vlada strogo preišče ta dogodek in stori primerne korake proti takim izzivanjem.

Iz Plovdiva.

Izvirni dopis. Piše profesor H. G.

Potovanje »carja osvoboditelja«.

Sredi meseca decembra je bulgarski kralj, — bulgarsko ljudstvo ga splošno imenuje »carja osvoboditelja«, — nastopil svoje zmagovalno potovanje po osvobojeni Makedoniji. Najprej je obiskal obmorsko mesto Dedeağaç. Ljudstvo je ceste pogrinjalo s preprogami ter posipalo s cvetlicami in navdušeno pozdravljalo zmagovalnega vrhovnega poveljnika zadnje križarske vojske. Iz Dedeağaça je skozi Skeče (Ksanti), Dramo in Seres potoval v Solun, kjer mu je bil pripravljen slovesen sprejem. Iz Sofije je skozi Küstendil prišla v Solun kraljevska telesna straža in spremstvo, da se je mogel kraljev vhod v Solun izvršiti kar najsijajneje.

Mir. — Strossmayer.

Brez dvoma si Bulgari želijo miru, ker je padlo že dovolj žrtev za svobodo krščanskih bratov. Bulgari so največ trpeli, ker so se morali boriti proti premoči izbranih turških čet. V bulgarski vojski je izmed 400.000 mož postal gotovo okoli 100.000 mož za boj nesposobnih, deloma ubitih, deloma pa ranjenecv in bolnikov. Seveda je možen mir le pod pogojem, da obdržimo osvobojene in osvojene dežele. Sramotno bi bilo, ako bi krščanska Evropa pri mirovni pogodbi podpirala Turke proti balkanskim krščanskim narodom. Vedno še upamo, da bo Avstrija z ozirom na svoje slovanske podložnike vpoštevala pravice balkanskih Slovanov.

V sedanjem položaju naj bi se avstrijski diplomati spomnili besed, ki jih je slavni škof Strossmayer leta 1878. pisal rimski stolici: »Popolnoma očitno je, da bi bili krščanski balkanski narodi brez boja in brez prelivanja krvi dosegli svoje naravne pravice, ako bi jih bile evropske velesile nesebično podpirale. Posebno je obžalovanja vredno, da Avstrija ni hotela odločneje podpirati balkanskih narodov. Če bi znala Avstrija primerno uporabiti svoje južne Slovane, bi ji pri rešitvi vzhodnega vprašanja največji del kakor zrel sad sam od sebe padel v naročje. Sedaj se pa bojim, da bo Avstrija zapravila simpatije južnih Slovanov, ki se bodo pritoževali, da je Avstrija kriva, da balkanski Slovani niso dosegli popolne svobode.«

Položaj v Odrinu. — Nemški častniki.

Begunci iz Odrina pripovedujejo, da je položaj v Odrinu obupen. V sedanjih dolgih nočeh so odrinski prebivalci v popolni temi, ker so vse zaloge sveč in petroleja pošle. Že davno so pošle tudi vse zaloge soli, riža in tobaka. Odrinsko prebivalstvo željno pričakuje, da se sklene mir ali da se mesto vda. Šukri paša, trdovraten Arabec, je premirje sicer sprejel, a o predaji noče nič slišati. Krog 10. t. m. je bil priprav-

Gospodar ali domačin jih pogosti in jim podeli kakšen dar.

Z darom pa si priredijo koledari občo »koledarsko« večerjo v hiši kakega prijatelja.

Božja služba se začne na koledo v bulgarskih cerkvah jako zgodaj, ob 2.—3. uri. Vse gre tedaj v cerkev, staro in mlado, pa se vrača domu, ko zora svita.

Tedaj se pozdravljajo srečujoči se med seboj — namesto vsakdanjega »dobro jutro« — s starim krščanskim pozdravom: »Hristos se rodi«, t. j. Kristus se je rodil. A nato sledi pozdrav: »Vo istino se rodi«. (V resnici se je rodil.)

Tako je bilo po mestih, ko sem jaz pred 34 leti prišel v Sofijo, in še več let pozneje, a tako je tudi danes na božično jutro po vseh vaseh v Bulgariji. Lep krščanski običaj in pozdrav, kateri bi se moral ohraniti za vse čase med krščanskim ljudstvom!

Na dan starega leta (31. decembra) je drugi »budni« večer. Tedaj se peče »mlin« ali »pogača«, v katero dene hišna gospodinja srebrn denar ali pa tudi drenove vejčice, katerim se dajejo imena različnih svetnikov. Tisti večer je veselje v vsaki hiši. Mladenci in dekleta se zbirajo z namenom, da pojó o »prstanih«.

Na nekaterih krajih se pa zbirajo dekleta sama med sabo ter izbere eno plavolaso dekletce — prvorojenko. To dekletce pošljejo k studencu po vodo s čisto belo posodo, imenovano »mednik« (t. j. bakren ali meden vrč). V »mednik« se naseje nekoliko moke ali se nasiplje nekaj ovsa.

Potem pa potopijo v vodo zelene venčke, na vsakega privežejo z rdečimi nitmi zlat prstan ali uhane navzočih deklet.

Sredi »mednika« drže pokoncu hruškino vejico. Nato pristopijo v enem polukrogu okoli mednika mladeniči, a v drugem polukrogu dekleta. Prvo deklet zapoje: »Mesečinko, vitorožko, čijo je horó najhubavo?« (Meseček zvitorogi, čegavo horó — t. j. narodni ples — je najlepše?) A drugo deklet po vrsti odgovarja: »Oraško (oračevo) horó je najhubavo« itd., dokler se ne izpoje za vsakega navzočega mladeniča z ozirom na njegov posel po ena kitica: ovčarjevo, kovačevo, kolarjevo horó in dr. je najlepše.

Potem pokrijejo »mednik« s čisto belo ruto in plavolaso dekletce, imenovano »carica igre«, ga odnese na vrt pod dren ali pod vrtnico.

Na novega leta zgodaj pred vzhodom solnca se podajo dekleta na vrt, a plavolaso »carico« vzdigne »mednik« ter ga ponese v hišo.

Zvečer se dekleta zopet zbere v isti hiši, vsedejo se po starosti druga poleg druge in začnejo peti, dve po dve ali tri po tri, pesmice, imenovane »Ladine« (»Lada«, boginja spomladi pri starih Slovanih). Po vsaki pesmici vzame plavolaso »carico«, pokrita po obrazu z belo ruto, iz »mednika« eden venček, kateri pomenja srečo pri ženitvi. Medtem se poje n. pr.: »Koja je čestita, konja jezdi,« kar pomeni, da bo ona, kateri spada ta venec, srečna, ker se bo omožila z mladeničem, ki ima konje — torej dobi bogatega ženina.

In tako se nadaljuje petje z raznimi

kiticami, dokler se ne izvele poslednji venček.

Lepa, nedolžna zabava. Tej zabavi se pravi tudi petje o »prstanih« (zakonskih). Dne 1. januarja se imenuje »nova godina« ali pa »Survaki« (v Makedoniji: »Vasilica«). Ime »Survaki« je dobil ta prvi dan v letu od pesmi, katero pojo otroci, ki hodijo od hiše do hiše z zelenimi šibicami, kakor pri Slovencih na »tepeznico«. Tiste otroke imenujejo »survakarje«, a šibice »survake«. Medtem ko se »survakarji« s svojimi šibicami (survakami) dotikajo gospodarja in gospodinje ter domačih po redu, pojo sledečo pesem, povsod po Bulgarskem znano:

»Surva, surva godina,
Vesela godina,
Golem klas na njiva,
Červena jablka v gradina«...

(Golem = velik; červen = rdeč; gradina = vrt.) O pomenu besede »surva«, menda isto kakor sveža (surova) ali nova (godina), se je pisalo razno, ne da bi bili filologi soglasni. Po nekaterih vaseh je običaj, da pristopijo »survakarji« k ognjišču in brskajo po žerjavi.

Zvečer na novega leta se pa vržejo »survake« v vodo v reko z besedami: »Idi z Bogom, surva, i do godina s zdravjem!«

S temi besedami naj sklepam tudi jaz svoj opis bulgarskih praznikov, čestitajoč svojim dragim rojakom in milim rojakinjam:

I na leto zdravo!

Luigi Calco in jest.

Ke sm iz ta zadnem kočkam kruha še talar pubrisu in s iz servetam brada učedu, ke sa se še vampi na ne držal, me že praša Luigi Calco:

»Astn, Pepe, al zdej lohka začnem?«

»No, pa nej začneja u božjem imen. Sam en uprašajne nej m še preh duvolja — — —«

»O, prosm, prosm!«

»Kuku je pa tu, de sa se začel uni ket udvetek iz pisateljavnam glava belt? A se ni bl pametn iz praud in pečat, iz praudam, ke kej neseja? A sa puzabil besede ranca dohtarja Preserna, ke je reku: »ceu dan iz praud kuvau um rumenake?«

Ijen mesto izročiti, ako bi Bulgari dovolili, da bi smelo 150 častnikov iz Odrina brez ovire odpotovati v Carigrad, ne da bi Bulgari vedeli za njih imena. Iz tega sklepamo, da je v Odrinu razen 25 nemških štabnih častnikov, še več nemških častnikov, ki bi radi skrivaj odšli iz Odrina. Odkar so Bulgari odklonili ta skrivnostni odhod, so se nemški častniki in šukri paša zopet odločili za obupno obrambo Odrina.

Bulgarska kraljica pred Odrinom.

Bulgarska kraljica Eleonora se je pred nekoliko dnevi odločila da v spremstvu svojega adjutanta Cervenakovega (brat onega polkovnika Cervenakovega, o katerem nam je naš plovdivski dopisnik poročal v »Slovencu« dne 14. decembra), obišče Odrin. Dasi je civilnim popotnikom dovoljeno potovati le do Svilna (Mustafa Paša) ob stari bulgarsko-turški meji, je kraljica vendar trdno upala, da bo mogla obiskati oblegano mesto. Obljubila nam je, da bo obiskala katoliške redovnice in duhovnike, ki v Odrinu strežejo ranjence; rada je sprejela naše pismo na katoliške duhovnike v Odrinu in 1000 frankov, ki smo jih ji izročili, da jih razdeli med katoliške duhovnike in redovnice v Odrinu. V Svilnu je kraljico sprejel bulgarski general Ivanov. Vse prizadevanje kraljice, da bi ji general preskrbel vstop v oblegani Odrin, je bilo brezuspešno. Z veliko težavo je kraljica dosegla, da je bilo naše pismo po generalu Ivanovu izročeno šukri paši v Odrinu. Bog ve, če bomo dobili kaj odgovora. (Včeraj smo objavili brzojavko našega plovdivskega dopisnika, ki sporoča, da so vsi trije katoliški duhovniki v Odrinu še živi in zdravi ter nam obeta o tem obširnejše poročilo.)

Prvo pismo iz Odrina.

Naš plovdivski dopisnik nam je poslal prvo pismo, ki je po dvamesečnem obleganju prodrlo skozi turške utrdbe iz Odrina. To se je posrečilo le vsled posredovanja bulgarske kraljice. Pismo je pisano v Odrinu dne 14. decembra in je prišlo v Plovdiv dne 20. decembra. Naslovljeno je na našega dopisnika profesorja H. G. v Plovdivu. Pismo se glasi:

»Vaše pismo me je neizrečeno razveselilo. Strašno nam je mučna samota, v kateri se nahajamo že dva meseca. Vsi katoliški redovniki in redovnice smo zdravi. Bog je doslej čudovito varoval nas in naše zavode, dasi so nas topovske krogle večkrat obiskovale prav od blizu. Doslej se nismo trpeli pomanjkanja, ker smo se pravočasno preskrbeli z živežem. Če bo obleganje še kaj časa trajalo, nam bo seveda pošel denar in živež. Vsega skupaj nas je 14 redovnikov in 33 redovnic ter 7 naših gojencev. Oskrbujemo tri bolnišnice z 290 posteljami.

Prosimo vas, da nje veličanstvu kraljici izrazite našo najponižnejšo vdanost in najglobljo hvaležnost. Obleganci v Odrinu se bodo vedno spominjali njenega blagohotnega varstva in nežne skrbnosti. Upamo, da bo kmalu sklenjen mir. V ponedeljek dne 16. de-

cembra, bomo začeli šolo, seveda če se ne bo znova začela vojna.

Pismo je pisano pod strogim nadzorstvom turškega poveljnika; zato je umevno, da je tako kratko, in da nič ne omenja o splošnem položaju v Odrinu.

Naš plovdivski dopisnik pristavlja (dne 20. decembra), da se v Bulgariji splošno pričakuje nadaljevanje vojne, ker Turki vedno spletkarijo in kljub premirju vztrajno pomnožujejo svoje bojne čete pri Čataldži.

„Slovenska Straža“.

Slomškov dar po 20 K:

132. Po Franu Urbančiču v Knežaku, nabrano med občinskimi odborniki, 20 K.

Iz nabiralnikov:

Iz nabiralnika podružnice v Celju, 6 K. — Po č. g. Ivanu Dolinar, župniku v Šmarjeti pri Velikem, iz nabiralnika, 3 K. — Po moški podružnici na Vrhniki, iz nabiralnika v gostilni g. Frana Steržina, 1 K 05 vin. in iz nabiralnika v Društvenem Domu 3 K 90 vin.

Prispevek podružnice:

Podružnica Šmartno pod Šmarno goro 55 K 50 vin.

Sklad Mohorjanov:

187. Mohorjani Sv. Križ — Cesta, po č. g. gosp. Ivanu Kodre, župniku, 5 K 40 vin; 188. v Libušnjah 11 K; 189. v Šempetru pri Novem mestu, po župnem uradu, 4 K; 190. v Jarenini, po č. g. Josipu Čížek, dekanu, 8 K; 191. v Šmartnem, p. Slov. Gradec, po č. g. Josipu Kodrič, kaplanu, 18 K 36 vin; 192. v Novi cerkvi, p. Vojnik, po č. g. dr. M. Vrablju, 7 K.

Le še nekaj dni je do novega leta. Poslovite se od starega leta z obilnimi darovi »Slovenski Straži«, da bo obmejnimi Slovincem novo leto srečno in veselo!

Tržiške novice.

t Božičnico je imelo društvo sv. Jožefa na sveti večer. V navdušenem nagovoru je podal visokošolec g. Vinko Tavčar nekaj božičnih misli, pevci so zapeli par božičnih pesmic, tombola pa je donesla nad 150 raznih dobitkov društvenikom, katerih se je bilo nabralo polna dvorana.

t »Naša kri«, predstava, ki je bila napovedana za jutri 29. t. m. se je morala odložiti radi nepričakovane ovire, ker je eden glavnih igralcev obolel. Vršila pa se bo nepreklicno v nedeljo teden, 5. prosinca, ob istem času in ponavljala na dan Sv. treh kraljev popoldan. Že raznešena vabila naj tedaj veljajo za prihodnjo nedeljo. Vstopnice se dobivajo v trgovini Gregorec.

t Hranilnica in posojilnica v kaplaniji je sklenila obrestovati vloge počeni z novim letom po štiri in pol. Prometa je bilo blizu pol milijona. Zadnja denarna kriza je šla mirno mimo nje, ne da bi bila zahtevala mnogo izplačil. Zopet ponavljamo: Svoji k svojim! Naša posojilnica je članica »Zadružne zveze« in kot taka deležna delne garancije. Denar v njej naložen je popolnoma varen.

t Skioptično predavanje bo jutri v nedeljo ob 8. uri zvečer v društvenih prostorih. Predava gosp. profesor dr. Vinko Šarabon o Balkanu. — Opozorjamo, da se dobiva nova knjižica »Vojska na Balkanu«, ki prinaša zanimivo vsebino poleg krasnih slik, v trgovinah Mally in Gregorec.

Ali imate že Slomškove razglednice „Slovenske Straže“?

»Nč nism puzabu. Al, Pepe; tekat, ke je dohtar Prešeren še živu, ke je dohtar Prešeren tu reku, tekat sa bli use druh časi! Kulk pa je blu tekat advokatu na svet? U Iblan jh še tulk ni blu ket aputek. Zdej pa puglej, kuku je dondons. Na usaga čluveka pride pu en angelčk varh in pa pu dva advokata; pol pa kuj ceu dan iz praud rume-nake, če jh morš.«

»A je res tku hedu, kokr prauja?«
»Hedu, hedu! Kua pa misleš! Kdur na zna dondons dohtar virtšoft pelat, je že kar naprej zgeblen.«

»Pa tu vnder ni nubena virtšoft pu mojih misleh, če en advukat pu »Slu-venskmu Narude« utrobe veže; tu ja skor nč na nese! Tu sa uprauki za kašnga Premka, Gularja al pa druge take, ke nimaja drugeh uprauku in k t zapojeja za ena kronca taka pesmca, de te začne kar ukul srca zgečkat. Te nej utrobe vežeja, en advukat pa soj čas lohka bulš ubrne, a ne?«

»Maš prou, Pepe; nč na rečem; maš čist prou! Al zdej pa še mene pušluši in vidu uš, de mam jest tud čist prou! — Kene, če je ena gespudina varčna, zna usaka reč punucat; nubena reč pr tak gespudin na pride u nč. Zoc, ke ji ustane ud kufeta, ke ga je skuhala za frušte, t upoune še enkat prekuha, pa maš pu kusil ena šalca črnega kufeta. Kusti, ke dons ustaneja ud kusila, t lepu razseka in jih da druh dan u župca kuhat, de maš bl krofna župca in če ustane ud kusila tud kej mesa, t nardi druh dan žinkrofe na žup, de tku

ustanki ud mesa tud neki zaležeja — — —«

»Tu je že use res; al kua pa ma zoc, kusti in žinkrofi iz pudlistkem u »Sluvenskmu Narude« za upraut?«

»Sevede maja za upraut; le pušluši! Tist pudlistki, ke s jh brau u »Slu-venskmu Narude« ud mene; tist pudlistki sa m bli že usi enkat plačan. Tu sa same praude, ke sm jh mou vn za spelat in ke sa m jh lde že plačal. Iz tisteh praud sm use, kar je blu še za punucat lepu skp nabrau in jih dau »Sluvenskmu Narude« še enkrat prekuhat; in de na uš reku, de nism še bl varčen ket ta nar bl varčna gespudina, sm tiste u »Sluvenskmu Narude« že enkat prekuhane praude, prekuhu še enkat u pusebneh bukleh — — —«

»A, zatu je use tku sehu, zatu je use čist brez usagca žofta — — —«

»I na, kua pa čš! Tak sevede ni kokr b mogl bt; neki se pa le pr tem zašluž in kar se dondons zasluž, je dobr.«

»Pa zdej en čas daja gmah u »Narude«; zadne čase ni nč več za videt ud nh notr.«

»Eh, ke pa nimam nubene take pr-praune praude, de b bla za prekuhat dobra.«

»Pa nej nardeja kerkat kej iz glave. Sej tud varčna gespudina na kuha zmeri iz sameh kusti župca; sej učaseh tud zakuha kašn košček mesa u žup.«

»Ja, ja; vem, ampak na gre. Sej sm s že tku stisku in prešu mežgane, de b dubu kej iz nh, pa je use zastoni.«

Jeseniške novice.

j Volitve v zdravstveni zastop Jese-nice — Koroška Bela so se vršile preteklo nedeljo. Izvoljeni so pristasi S. L. S.

j Liberalno gospodarstvo. »Slov. Na-rod« zabavlja proti bivšemu zdravstvene-mu zastopu in mu očita pod zaglavjem »klerikalno gospodarstvo«, da je zapravil 6000 K za stavbni prostor novonamera-vane bolnice. Vsa javnost pa vé, da je bil ves zdravstveni zastop liberalen. In mi smo prav veseli, da so enkrat tudi brez-glavi liberalci konstatirali, kakšno je bilo liberalno gospodarstvo. Ravno zato smo liberalcem vzeli iz rok tudi ta zastop.

j Predavanje. Katol. delavsko društvo ima jutri v nedeljo večer običajno preda-vanje.

j Delavstvu v album! Gorenjski od-delek zveze avstrijskih tvorničarjev je skle-nil obrambno zvezo proti stavkam, ki bo v slučaju stavke podpirala prizadetega tvorničarja tudi denarno. Odbor gorenj-skega oddelka se je sestavil takole: Načel-nik Maks Samassa, I. namestnik načelnika Andrej Gassner star., II. namestnik Avgust Trappen, tovarniški ravnatelj na Jesenicah. K temu pripomnimo samo tole: Ako kapi-talisti čutijo potrebo organizacije proti de-lavstvu, ali bo delavstvo ostalo neorganizirano? V slogi je moč! Vsak neorganiziran delavec je škodljivec svojega stanu! Vse delavstvo v strokovno društvo ali v Jugoslovansko Strokovno Zvezo! Sicer se delavstvo samo ubija!

Idrijske novice.

i »Zarja« se jezi, ker so Kavčič in to-variši vložili priziv proti mestnemu pro-računu za leto 1913. Da ne bi kdo mislil, da ne vemo odgovora, zato podamo nekaj pojasnila. Idrijski mestni proračun se suče leto za letom okoli okroglih 200.000 kron; od teh je ena tretjina zapadlih dolgov in obresti, druga tretjina obsega razne »pla-če, nagrade, podpore« in podobno fehta-rijo, šele zadnja tretjina govori o tem, kar je mestna občina po obč. redu dolžna vzdr-ževati. Vsi ti stroški slonijo po veliki ve-čini na dohodkih idrijskega rudnika, ki pa niso ne tako zanesljivi in ne tako ogromni, kakor »Zarja«, »Narod« in podobni listi bobnajo. Cena srebra ni stalna in se ve-činoma na slabše kakor na bolje nagiba, kar smo videli leta 1905.; nesreča, ki v no-benem rudniku ni izključena, pa lahko čez noč vse dohodke za cela desetletja pre-striže, kar nam je Pribram dokazal. Na tako podlago so v naši občini merodajni ljudje (večinoma ne veščji tuji) davkoplačevalcem naprtili ogromen dolg, od katerega smo do letos samo na obrestih okroglih 130.000 K plačali. Ta svota sama dokazuje, kako se v Idriji raz-sipa, in zato ima S. L. S. prav, ako trdi, da je treba varčevati in ves denar, kar ga je na razpolago, za dolgove porabiti. Z ogromnimi žrtvami se je realka ustanovila, sedaj naj jo pa v Ljubljano prelože, ker nima nekaj profesorjev udobnih stanovanj. Vsem tem razmeram bi se pa v doglednem času ubranili, ako skrbimo za hitro odpla-čilo dolgov, potem pa mestne dohodke za potrebne stavbe in podobne izdatke pora-bimo, ne pa razne regulacije, čitalnice, ne-potrebne podpore in podobne fehtarije, ki že itak do grla zadolženi občini samo po nepotrebnem doklade višajo. Tako je naše stališče in pri tem ostanemo in naj se

liberalci na glavo postavijo ali pa mokrač i v »Zarji« jeze. Sedaj pa še nekaj podrobnosti! Postavke z »raznimi stroški« bi se morale ne samo zmanjšati, temveč popol-noma ovreči, ker so nepotrebne; postavke za razne pavšale in kurjavo so tudi ob naj-hujših zimah najmanj polovico previsoke. Občina namreč nima takih sredstev, kakor n. pr. erar, kjer imajo toliko drv, da pri razbeljenih pečeh in — odprtih oknih ura-dujejo. Podpore za razna društva so nepo-trebne, ker ne kaže na eni strani miloščino deliti, na drugi strani pa doklado višati. Glede visokošolcev pripomnimo, da jim je občina z mestno realko toliko pomagla, da si prav lahko pošteno službo izberejo; kdor želi na tehniko, naj pa še sam kaj žrtvuje. Sicer pa staršem svetujemo, naj raje za polne realčne razrede skrbre, kar je tem važnejše, ako se zavod v doglednem času reformira. O št. 509. napravite najprej tak sklep in take načrte, katerim se bo lahko zaupalo, potem se sredstvom nihče ne bo upiral. Nikova je erarična, kar se lahko v zemljiški knjigi razvidi ali pa pri oskrbniš-tvu vpraša, kjer se občinski »regulaciji« najbolj muzajo. Ako je deželni stavbni urad napravil načrte, nas jako veseli, iz-vesti pa jih mora lastnik, občina je dolžna samo drezati. Mi gospodom priziv-nikom svetujemo, naj tudi osebno z de-želnim referentom govore, saj so jim od naše strani najobširnejši, utemeljeni po-datki na razpolago; kar se pa tiče dež, od-bora, mu neomejeno zaupamo, ker vemo, da nima samo pravice, temveč tudi po-stavno dolžnost, skrbeti za zanesljiv razvoj svojih občin tudi tedaj, ako namiš-ljena večina v mestnem svetu nasprotuje.

Ali se bo vojska nadaljevala?

Turčija govori pri mirovni pogodja-njih v Londonu tako, kakor da hoče z balkanskimi državami vojsko nadaljevati. Turški delegati izjavljajo, kakor smo že včeraj poročali, da nočejo odstopiti Odrina, Dedeagača, Soluna, Tracije, Makedonije in otokov, ki so jih Grki zasedli. Toliko »milostni« so pač, da obetajo Tračanom in Makedoncem samoupravo. Vsaka država ima pri mirovni pogodajnih brezdvomno pravico, da sme svoje predloge staviti. To pravico imajo seveda tudi Turki, a pred-logi morajo biti tudi dobro podprti. Bal-kanske države so ozemlje, ki ga od Tur-čije zahtevajo, že osvojile, če izvzamemo Odrin in Janino. Odrin pa z živežem ni bil preskrbljen in se mesto pač ne bo moglo več dolgo držati. Ali naj turška armada iztrga balkanskim krščanskim državam že osvojeno ozemlje od Čataldže do bosenske meje in do Jadranskega morja? Tisti turški častniki, ki so se v sedanjih vojski od-likovali s strahopetnostjo in z nevednostjo, zdaj groze sultanu, da ne sme Odrina od-stopiti. Nasproti sultanu govore turški častniki mogočno, a kako bi se na bojišču obnašali, če se vojska nadaljuje, je drugo vprašanje. Kako močna je pa še turška armada? V bitkah in v bo-jih in na begu je izgubila turška armada do 50.000 mož, kolera in druge bolezni so pobrale do 30.000 mož, 50.000 turških »junakov« se je pustilo vjeti; dobri pozna-valci razmer trde, da imajo Turki še pod orožjem do 100.000 mož izurjenih vojakov. V Odrinu, Skadru in v Janini stoji do 50 tisoč mož, v čataldžskih utrdbah pa tudi okoli 50.000 turških vojakov. Pred Ča-taldžo pa stoji še vedno do 100.000 mož

ni treba bt udgovoren; če ena prauda zafura, ja holt zafura, plačat mu morš use glih. Astn, kua je pol tista akade-mična naubrazenast? Če je en dohtar za dohtarja izubražen, b mogu bt tud soj kundšoft udguvorn, de u nemu iz-ručen del dobr naredu; tku je pa ena figa use skp. Tku pa jest tud lohka ena prauda preuzamem, ke je use glih, če ja dubim, ja dubim, če ne, pa ne, soj zaslužek mam use glih — — —«

»Pepe, ti maš strpen jekel! Teb ni nubena reč prou; čež use zabaulaš, kar t pride glih pud roka. Prou žou m je, de sm se iz taba tlela pajdašu. Če b m na blu zaule zaslužka, misleš, de b šou iz taba tlela h štrukle fruškut?«

»Zavle kašnga zaslužka?«

»Ja, kaj misleš, de u tula zastonj, ke se tlela čez ena ura iz taba pugu-varjam? Kaj še! Jutr dubiš ud mene »Struškonik«, de uš kar pisku. A na veš, de dohtar na udpre drgač ust za-stojn, kokr če mu košček, ke s ga je na vilec nabodu, glih pred ustm z vilk dol pade.«

»A tku je ta reč! Pol pa jest nism iz tem fruškam nč prefeteru!«
»O, sej ga um jest plaču! Ti pa men čas, ke sm ga tlela iz taba zamudu, pe uva kvit.« — — —

No, če en člouk šliš kej tagga, mu kar sapa zapre in tud jest na morm družga rečt kokr:

»Buh dej usm en prou srečn in ve-seu nou let!«

Boltatu Pepe iz Kudeluga.

tiste hrabre bulgarske armade, ki je Turke pobila pri Lozengradu in pri Lüle Burgasu. Moč bulgarske vojske se je začelkom vojske cenila na 200.000 mož, 30.000 mož še obkoljuje Odrin, ostala bulgarska armada je pa drla naprej. Če bi bili Bulgari tudi izgubili 70.000 mož, jih je ostalo do 100.000 mož pred Čataldžo, ko se je premirje sklenilo. Med premirjem so pa Bulgari lahko svojo armado pomnožili s četami vardarske in strumske armade, tako da stoji pred čataldžskimi utrdami gotovo 150.000 do 200.000 Bulgarov. Srbi so se spravili z Avstrijo in njih armada, ki se je začelkom vojske cenila na 200.000 mož, lahko hiti pred Čataldžo. Tudi grška armada, ki šteje do 200.000 mož, lahko do 100.000 mož pošlje pred Čataldžo. Seveda so Turki med premirjem svojo armado pred Čataldžo pomnoževali. Vpoštevati se pa mora, da so Turki mogli svojo armado pomnoževati le s četami armadnih zborov v Damasku, Erzerumu in Erzincianu. To je pa šlo počasi. Železnice ni, morje stražijo Grki; če bi bili Turki vsak dan pomnožili svojo armado pri Čataldži s 1000 in celo 2000 vojaki, le ne morejo imeti veliko nad 100.000 mož v čataldžskih utrdah. Res, 100.000 mož lahko tudi mesece brani utrdbe, a trikrat močnejša armada krščanskih balkanskih držav je tudi zgradila močne utrdbe, iz katerih jih Turki ne bodo mogli vreči. Med tem časom padejo Odrin, Janina in tudi Skader; kraji, ki jih Turki balkanskim državam nočejo izročiti. In otoki, katerih Turki nočejo odstopiti? Poveljniki turške vojske mornarice zabava sicer s poročili o turških zmagah, ki jih ni bilo, ves svet, a novodobni turški lažnjivi Kljukec se ne upa odjadrtati na morje s svojimi starimi ladjami, marveč čepi na varnem pod obrambo turških dardanelskih trdnjav. Velevlasti? Na nje se Turčija ne more več zanašati.

MIROVNA POGAJANJA V LONDONU.

Dunaj. »Südslawische Korrespondenz« poroča iz Carigrada: Turki zunanji minister Noradunghian je izjavil, da upa na to, da se mir sklene. Pristavil je, da bi se pomnožena turška armada oglasila, če bi kdo izkušil skleniti mir, ki bi pomenjal, da je Turčija popolnoma resignirala. Mir se mora le tak skleniti, ki bo odgovarjal sedanjemu vojaškemu položaju.

Frankobrod. »Frankfurter Zeitung« poroča iz Carigrada: Konferenca poslanikov v Londonu se ne zavzema za to, da bi Turki Odrin z živežem preskrbeli. Poslaniki velevlasti priporočajo Turčiji, da naj Odrin Bulgariji odstopi. Z živežem je Odrin slabo preskrbljen in bi se moglo mesto komaj 14 dni braniti. Turki sodijo, da izjavi konferenca poslanikov, da naj Turki Odrin Bulgarom prepuste. Če se to zgodi, hoče Turčija premirje takoj odpo-vedati, ko se prej skliče kronski svet, sestavljen iz višjih častnikov, kateremu se prepusti, da odloči, če naj se vojska nadaljuje. Iz čataldžskih utrd ne dobajajo za Turke ugodna poročila. Turki vojaki zmrzujejo, ker nimajo drv, da bi kurili; lop, v katerih bi lahko službe prosti vo-jaki počivali, tudi niso zgradili.

Berolin. »Lokalanzeiger« poroča iz turškega vira: Najbrže turški pooblaščenici 28. t. m. v Londonu pri mirovni pogajanjih odklonijo, da bi se pogajanja nadaljevala na podlagi predlogov krščanskih balkanskih držav.

Carigrad. Z merodajne turške strani se izjavlja: Če bi stavili balkanski delegati nesprejemljive zahteve, bodo turški poverjeniki izjavili, da Turčija ni prisiljena za vsako ceno mir skleniti. Turki ne odstopijo ozemelj, ki jih zavezniški niso osvojili.

London. Poučeni krogi sodijo o položaju jako pesimistično. Zavezniški zahtevajo več, kolikor hočejo Turki dovoliti. Turki zastopniki so pooblaščenici, da do zadnjega trenutka zahtevajo Odrin.

Sofija. Bulgarska brzojavna agentura dementira energično poročila, po katerih je došel Savov v Carigrad, da se posvetuje z velikim vezirjem o mirovni pogajanjih. Poročilo je neokusna spletko, ker Bulgarija ni nikdar mislila na posebno in tajna pogajanja s Turčijo.

Berolin. »Tageblatt« poroča iz Londona: V sobotni (današnji) seji mirovne konference se položaj najbrže še ne odloči, marveč v bodoči seji. Turki delegati v soboto predložijo le svoje protipredloge, ki se od predlogov balkanskih držav tako razlikujejo, da balkanske države najbrže ne bodo takoj odgovorile. Govori se, da bi bila Turčija voljna odstopiti Odrin, če ji ostane Solun.

Sofija. »Mir« piše: Pogoji balkanske zveze so jasno in kategorično sestavljeni. Mirno čakamo, kaj da Turki odgovore. Časa so imeli dovolj, da vpoštevajo, kaj pridobe, če pogoje sprejmejo in da se ne bodo prepozno kesali, kakor tudi zdaj svojo trmo obžalujejo, ker so pred vojsko odklonili skupno noto balkanskih držav.

Berolin. »Ikdam« trdi, da je dobil avstrijski poslanik v Carigradu navodila, po katerih naj vpliva na to, da se poravnajo

nasprotstva, ki so se ob mirovni pogajanjih pojavila. Poslanik se je tozadevno že posvetoval s turškim velikim vezirjem in s turškim zunanjim ministrom.

TURŠKE GROŽNJE.

Kolin. Iz Carigrada se poroča, da se v turških vladnih krogih govori, da pade odločitev mogoče po novih bitkah. Turško vojno ministrstvo izjavlja, da so dejansko za turško ofenzivo že vse pripravili.

Carigrad. Neki vplivni diplomat je izjavil: Turki častniški zbor odloči, če se vojna nadaljuje ali če se sklene mir. Veliki vezir je sklical v četrtek, ko je prej posredoval avstroogrski poslanik, generalni štab. Izjavil je, da je turška armada za nadaljevanje vojne dobro pripravljena. Vlada pa more prevzeti za nadaljevanje vojne le odgovornost pred narodom in armado, če čuje prej izjavo generalnega štaba o položaju. Generalni štab je sklenil, da predloži velikemu vezirju strokovnjako mnenje, ki se bo najbrže koncilantnejše glasilo, kakor se čujejo poročila o vojnem razpoloženju armade. Poročila o nameravani posredovalni akciji ali o demonstraciji brodovnih velevlasti so neutemeljena. Diplomatični krogi sodijo, da bo tudi v turškem generalnem štabu premagala pamet čuvstvo. Če se pogajanja čez novo leto zavlečejo, rodi to lahko take zapletitjaje, da bi nespravljivi del težko nosil posledice. Diplomati upa, da se kmalu sklene mir.

IZJAVA V RUMUNSKEM SENATU.

V adresni debati rumunskega senata se je izjavil voditelj liberalne stranke Bratianu med drugim: Dogodki na Balkanu odločijo usodo evropskega Orienta. Kriza se ne more rešiti, če se ne bodo ozirali na naše dobro utemeljene pravice in koristi. Dolžni smo, da vzdružujemo težko politično postojanko, ki sta nam jo priborila modrost in junaštvo naših očetov in ki odgovarja enerzi, kulturi in delosposobnosti našega naroda kakor tudi dostojanstvu in sili naše države, da moremo zagotoviti nedvomno bodočnost Rumuncev na Balkanu, katerih usoda nam je tako draga.

AVSTRIJA IN SRBIJA.

Berolin. »Lokalanzeiger« poroča iz Belgrada: Ker se Srbija poveča, se morajo urediti trgovinske razmere s sosednjo monarhijo. Pogajanja že zdaj pripravljajo. Avstro-Ogrska zahteva, da naj se zniža carina na sladkor, les, steklene izdelke; Srbiji nasprotno ponuja večji kontingent za uvoz živine in uvoz živih in zaklanih prešičev.

SRBIJA IN BULGARIJA.

Belgrad. Tu se vznemirjajo vsled iz Sofije došlega poročila, po katerem Bulgarija brezpogojno zahteva, da naj Grki Bulgarom odstopijo Solun, Srbi pa južno Macedonijo.

Belgrad. »Straža« objavlja članek, v katerem izraža bojazen, da lahko nastane med Bulgarijo in Srbijo prepir radi razdelitve osvojenih ozemelj. Bulgari hočejo Srbe prikrajšati in jim vzeti zemljo, ki po pravici Srbiji pripada. Srbija je za vojsko veliko žrtvovala in mora dobiti za to primerno odškodnino. — Upati je, da se po »Straži« izprožena zadeva hitro reši, ker je že bulgarski poslanik Gešov tozadevno konferiral s Pasićem.

ALBANSKO VPRAŠANJE.

Ounaj. »Neue Freie Presse« poroča, da Avstro-Ogrska ne želi, da bi Črnogorcem dali Skader. Avstrijska diplomacija se marveč zavzema za to, da se priklupi Skader Albaniji. Monarhija se še ni izjavila, da postane egipovski princ Ahmed Fuad vladar Albanije.

Belgrad. »Pravda« poroča, da srbska vlada upa, da jo bo Avstrija podpirala, ko se bo določevala meja Albaniji v tem smislu, da dobe Srbi Prizren, Debr in Ohrid.

Peterburg. Trdi se, da je rusko zunanje ministrstvo naročilo londonskemu poslaniku grofu Benckendorfu zavzeti stališče, da se bodoči Albaniji pridele le kraji, kjer prebivajo Albanci in taki kraji, kjer tvorijo Albanci pretežno večino prebivalstva.

Peterburg. »Novo Vreme« objavlja članek, ki zahteva, da naj ruska diplomacija podpira misel turške suverenitete. Glede na Albanijo ne moreta Italija in Avstrija privoliti kompromisa. Nevtralizacija Albanije si mora želeči tudi Srbija, ko je izgubila dohod od morja. Nevtralizirana Albanija zagotavlja tudi Srbiji izhod proti zapadu.

BOJI PRI SKADRU.

Cetinje. Srbi so preprečili poizkus turške posadke pri Skadru, ki je poizkusila obiti desno krilo srbske divizije. Nemški poslanik je naznanil poveljniku Skadra, Hasan Riza beju, da če Turki ne bodo držali premirja, z njimi ne bodo postopali, kakor se postopa z redno sovražno vojsko, marveč kakor se postopa z vojaškimi begunci.

BOJI PRI JANINI.

Berolin. »Lokalanzeiger« poroča iz Aten: Boji pri Bizaniju se nadaljujejo.

ČRNOGORCI SLOŽNI.

Že včeraj smo poročali, da uradno dementirajo vesti nemškega časopisja o gibanju proti sedanjemu črnogorski dinastiji; danes smo pa prejeli naslednjo brzojavko našega cetinjskega dopisnika:

Cetinje, 28. decembra. Vesti nemških listov o obsednem stanju na Cetinju, o aretacijah radi veleizdaje in o nezadovoljstvu naroda proti dinastiji so zlobne izmišljotine in se uradno dementirajo.

ZAKAJ TURČIJA SVOJIH DELEGATOV NI POOBLASTILA ZA POGAJANJA Z GRŠKO.

Iz danes nam došlega poročila čede Mijatovića, bivšega poslanika v Londonu, o poteku mirovni pogajanj v Londonu posnemamo naslednje:

Srbski delegat Stojan Novaković je na izjavo turških delegatov, da morajo počakati na pooblastilo svoje vlade za pogajanja z Grško, opozoril na resno nevarnost, ki preti, ako si dve veliki vojski predolgo stojita nasproti, ter je vso odgovornost za izguba časa naložil Turki. Na to je Rešid paša odgovoril, da Porte ni nikdo uradno obvestil o tem, da se hoče tudi Grška udeleževati pogajanj za mir, čeprav ni sklenila premirja. Nihče nima pravice pričakovati, da bi Porta izdajala svoja pooblastila zgolj na podlagi tega, kar pišejo časopisi, katerih Porta niti ne čita. Da zavrne Novakovićev očitke glede odgovornosti za zavlačevanje, je Rešid paša predlagal, naj se dogovori s Srbijo, Bulgarijo in Črno goro takoj začno, nakar pa zavezniški delegati seveda niso pristali.

Iz seje kuralorija obrtno-pospeševalnega urada za Kranjsko.

V petek, 27. t. m. dopoldne ob 10. uri se je vršila seja kuralorija obrtno pospeševalnega urada za našo kronovino. Ministrstvo za javna dela je zastopal gospod dvorni svetnik Hass. Svojo odsotnost so oprostili gg. dež. glavar dr. Šusteršič, dvorni svetnik Vetter, deželnovladni svetnik Kulovic in združni inštruktor dr. Blodig.

Predsednik kuralorija g. Kregar je otvoril zborovanje ter pozdravil vse navzoče, zlasti dvornega svetnika g. Hassa, ki se je zahvalil in poudarjal, da je bilanca obrtno pospeševalnega urada za našo kronovino letošnjo leto zelo ugodna. To je mogoče, ker ima zavod izvrstnega ravnatelja. Gosp. dvorni svetnik je poudarjal, da se je pri ministrstvu posrečilo pridobiti 20.000 kron, katera svota se bode porabila za izvanredne troške, ki jih imajo obrtno pospeševalni uradi. Da dobi kranjski obrtno pospeševalni urad tudi del tega zneska, je obsebi umevno. Gosp. dvorni svetnik je tudi poudarjal, da bo ministrstvo za javna dela rado podpiralo prošnje raznih zdru-g, kakor zadruge v Česnjici, v Žireh itd. pri dobavljanju vojaških del po vojnem ministrstvu.

Nato je predsednik podal obširno predsedstveno poročilo. Kuralorij je imel v preteklem letu sedem sej. Sklepi vseh teh sej so se izvedli; omeniti je posebno, da je deželna vlada ugodila kuralorijevi vlogi glede objavljanja državnih del z narokom na vsa glavarstva in tudi dež. šolski svet. Nadalje omenja predsednik finančni položaj zavoda in naglašja, da je dalo ministrstvo 1000 kron izredne podpore. Nadalje je ministrstvo prispevalo k stroškom za tečaje več nego tretjino stroškov. Raznih tečajev je letos priredil zavod dvanaest. Teh tečajev se je udeležilo 118 mojstrov in mojsterc, nadalje se je udeležilo 105 pomočnikov in pomočnic, tako da se je teh 12 različnih tečajev udeležilo 223 udeležencev. Predsednik je naglašal, da se je s tem napravil precejšen napredek in upa, da se bo to zgodilo tudi v prihodnjem letu.

Iz denarnih in tehničnih razlogov preloži so se morali: tečaj za žagarje, tečaj za sodarje in knjigovodstveni tečaj v Rudolfovem.

Predsednik je poudarjal, da je prejel iz Vipave pismo, v katerem se mu naznanja, da se je osnoval odbor obrtnikov, kateri zbira obrtnike, kateri bi se radi udeležili knjigovodstvenega tečaja. V Vipavi se je priglasilo že toliko obrtnikov, da se bo ta tečaj moral v najkrajšem času vršiti.

Odpovedala sta se radi težkoč tečaja za knjigovodstvo v Kamniku in za peke v Ljubljani. Pri vojaških in državnih obnavah, kjer se upoštevajo le v zadru-gah organizirani obrtniki, se imajo le črevljarji v Žireh pohvaliti. Ravnatelj zavoda je posredoval v prilog zadruge v Česnjici pri mornarištvu v Pulju, kjer so tudi obljubili prošnjo upoštevati. Zavod je dobil novega uradnika v osebi g. Janka Ahačiča, ker je prejšnji uradnik moral k vojakom. Glede ureditve službenega razmerja uslužbencev je poročal predsednik, da sta bila z ravnateljem pri gosp. dežel-nem glavarju dr. Šusteršiču, in upa, da se stvar kmalu ugodno reši. Obrtna zadru-ga v Črnomlju je prosila zavod za podporo za tamošnji novi obrtni dom.

Poročilo overovateljev podala sta gg. Franchetti in Rojina. Oba gospoda sta poročala, da je vse v redu; prvi je še predlagal, da kuralorij izreče zahvalo g. ravnatelju za vestno in redno delovanje, kar se je soglasno sprejelo.

Poročilo blagajnika je podal blagajničar kuralorija gosp. Pust. Navedel je podrobno vse dohodke in vse izdatke. Zavod je imel v preteklem letu okroglo 26.000 kron izdatkov, dohodkov pa 23.000 kron. Primanjkljaj znaša torej 3000 kron.

Ravnatelj zavoda g. Remec se je nato obširno bavil z delovanjem zavoda, s stroški in dohodki. Treba bo prirediti mnogo strokovnih in pa tudi knjigovodstvenih tečajev. Kolarski tečaj, kateri se je vršil letos, je imel bolj teoretični tečaj, prihodnji kolarski tečaj bo pa popolnoma praktičen, tako da se bo našim kolarjem pokazalo, koliko in kako se da z razumevanjem napraviti. Ravnatelj je poudarjal, da je poslal na Češko, kjer se mu je posrečilo dobiti izvrstnega lončarskega mojstra, več ilovice iz ribniške doline, iz katere je dotičnik poizkusil napraviti razne stvari. Izkazalo se je, da je nekatera ilovica izborna in da se bo dalo lepe stvari napraviti. Dotični mojster je izjavil, da bi bil pripravljen priti na Kranjsko za kake tri mesece, koder bi učil naše lončarje, kako se na najnovejši način izdeljujejo lončarski izdelki. Ravnatelj je nato razložil posamezne postavke proračuna ter poudarjal, da je v primeri z izdatki zavod jako veliko storil.

Gosp. Franchetti je želel, da bi vsak član kuralorija dobil v roko razmnožen obračun in proračun. Zdi se nam, da se zavod hoče brigati za domačo obrt, kar dokazuje ravnateljevo izvajanje o lončarstvu. Zavod naj se briga samo za rokodelce, ker je to tudi njegova naloga.

Deželni odbornik g. dr. Zajc je poudarjal, da je prepričan, da zavod dela po intencijah, katere je imel ustanovitelj tega zavoda v mislih in bo zaupal vedno predsedstvu in ravnateljstvu zavoda, dokler bo tako ravnal in delal kakor dosedaj. Odločno pa ugovarja izvajanju gosp. Franchettija, ker ne gre, da bi se obrtniki hujskali proti domačemu obrtu, oziroma da bi se zaneslo nespornost med te dve panogi obrtništva. Govornik pred-laga, naj se primanjkljaj, ki je nastal l. 1912., dene v proračun, in obljubi, ako bodo drugi faktorji prispevali, da bo tudi deželni zbor oziroma odbor dal večjo podporo.

Predsednik je poudarjal, da je v zavodnem statutu, da se mora kuralorij brigati za domačo obrt. Ako se načrt glede lončarstva uresniči, bo to prvo, kar se je pri nas v naši kronovini sploh za domačo obrt zgodilo. Razni gospodje so že hodili po ribniški dolini, a storilo se ni nič. Vse drugo, kar je zavod storil, je bilo v prilog obrtnikov in rokodelcev.

Ravnatelj je tudi poudarjal važnost domačega obrta, zlasti v ribniški dolini in v kamniškem okraju.

Pri glasovanju so se vsi predlogi, obračun in proračun soglasno sprejeli.

O točki mojstrske preizkušnje je poročal gosp. ravnatelj Remec ter navajal razne težkoče, ki bodo pri teh izkušnjah. Debate so se udeležili gg. Franchetti, Ložar, Rojina, Ronko, Šolar, dr. Murnik in predsednik. Končno se je sprejela soglasno sledeča resolucija:

Upoštevajoč, da je rokodelski stan popolnoma upravičeno zahteval ne samo uvedbo obveznega mojstrskega izpita za vse rokodelske obrti, marveč, da naj dobi samo oni kako obrt, ki je napravil mojstrski izpit z uspehom, se tej zahtevi v obrtnem zakonu iz leta 1907. ni ugodilo in se je določilo v § 114 a, al. 7, da se določi po preteku petih let po pravomočnosti tega zakona potom odredbe trgovinskega minist-rstva, da smejo v vseh ali v gotovih obr-tih z rokodelskim obratom imeti le taki obrtniki vajence, ki so napravili mojstrski izpit z uspehom.

Trgovsko ministrstvo je tedaj dalo obrtnim pospeševalnim zavodom in celi vrsti učilišč dovoljenje, da se sme pri njih delati mojstrski izpit. Ker po tej odredbi in z mojstrskim izpitom rokodelci ne dobe drugih pravic, kakor nazivati se izprašane mojstre, je izpodrežano tozadevnim izkuševališčem delovanje in bodo ostala tako dolgo na papirju, dokler ne izide odredba,

da smejo pri vseh rokodelskih obratih na Kranjskem imeti samo taki mojstri, ki nanovo priglasijo svojo obrt, učenec, če so napravili z uspehom mojsterski izpit. Ker pa treba, da se ne samo vrše te izkušnje, temveč da imajo te izkušnje tudi zadovoljive uspehe, je nujno želeli, da pristojni činitelji vse store, da se obrtništvu dá sedaj mnogokje manjkajoča prilika, temeljito se pripraviti za te izkušnje. Visoka vlada se zategadelj nujno prosi, da v kar najkrajšem času poskrbi vse, kar treba v ta namen.

Dvorni svetnik g. Hass je predlagal, naj se resolucija pošlje ministrstvu za javna dela in bode stvar toplo podpiral. Tudi ta predlog je bil soglasno sprejet.

Član kuratorija g. Ložar je stavil nujni predlog: Predsedstvo obrtno-pospeševalnega urada se prosi, da bi se obrnilo na vodstvo državne železnice v Trstu za dobavo krojaškega dela za uslužbenca državne železnice, v kolikor so uslužbenec nastavljeni v delokrogu kranjske dežele. To delo naj se nakaže ljubljanski zadrugi. Ta predlog je obširno utemeljil.

Predlog je bil soglasno sprejet.

Koncem seje se je predsednik zahvalil slav. deželnemu odboru za prepustitev dvorane za kuratorjevo zborovanje in želel vsem gospodom srečno in veselo novo leto.

Dnevne novice.

Dr. Šusteršič o jugoslovanskem vprašanju. Dr. Ivan Šusteršič se je nasproti poročevalcu »Bohemie« o jugoslovanskem vprašanju izjavil naslednje: Besedo trializem je rabil le kot izraz misli, da se Jugoslovonom monarhije podeli v narodnem oziru zadovoljiv položaj v mejah te monarhije. V vprašanje državno-pravne oblike te narodne satisfakcije se noče spuščati, marveč le konstatira, da je za habsburško monarhijo največjega pomena, če se Jugoslovani v okviru te monarhije čutijo zadovoljne in tvorijo vsega upoštevane vredne faktor v habsburški velesili. Udeležba na moči države kot velesile bi habsburškim Jugoslovonom nasproti zunanjim plemenskim bratom zagotavljala izrecno premoč, kar bi v vprašanih bližnjega orienata zopet bilo v prid celokupne monarhije. Kar se tiče razmerja med avstrijskimi Nemci in Jugoslovani, se vrši trenje v glavnem na Štajerskem in Koroškem. Nemško - jugoslovansko razmerje v okviru habsburške države dobiva po njegovem mnenju za nadaljni razvoj velikih vprašanj monarhije tako vse drugo presegajočo važnost, da v primeri z njim marsikako drugo vprašanje izgubi na svoji važnosti.

Cesarjevi božični prazniki. Božične praznike je cesar preživel v Schönbrunn v ožjem rodbinskem krogu. Že v soboto so prispeli v Schönbrunn nadvojvoda Fran Salvator s soprogo in otroci.

Centralna blagajna. Narodno-gospodarski odsek je imel dne 27. t. m. sejo. Vladna predloga o centralni blagajni za posojilnice in zadruge je bila v zadnji seji pred Božičem po dogovoru med strankami temu odseku izročena. Soglasno so izvolili za poročevalca dr. Kreka. Upati smemo, da se ta izredno važna reč kmalu reši. Sredi januarja se odsek iznova snide in prva točka mu bo poročilo o centralni blagajni, da se v zbornici na vsak način reši še v januarju. — Mimogrede naj omenjamo, da je o centralni blagajni prinesel zadnji »Narodni Gospodar« daljši poučen članek, ki ga je napisal dr. Krek.

Kmetijska tečaja je priredil deželni odbor včeraj in danes v Hrenovcih in Senožcih na Notranjskem.

Za zastopnika občin v radovljiški okrajni šolski svet je bil izvoljen gosp. Anton Skubic, župnik na Jesenicah.

Nemška hvaležnost! Nemcem na Kranjskem se brez izjeme vsem jako dobro godi. Dočim zbiramo mi groše, da bi utešili vsaj najprimitivnejše kulturne zahteve obmejnih Slovencev, so kranjski Nemci po večini bogati gospodje, ali pa zavzemajo najboljša mesta pri državni upravi. Vzemite samo v roko seznam državnih uradov na Kranjskem in ga prelistajte; pri vladi, sodniji, finančni direkciji, okrajnih glavarstvih itd., najboljša mesta so zasedena z nemškimi močmi. V deželi jih je komaj na dvajset tisoč, pa imajo dve gimnaziji, realko, deklško šolo, pripravnico, in kjer je tucat nemško govorečih ljudi, je seveda tudi nemška šola. Dočim brišejo naši ljudje prah po kanclijah in kurijo peč, sede nemški gospodje pri bogato obloženih mizah. Tako je na Kranjskem, da niti ne govorimo o drugih slovenskih deželah, kjer nimajo naši ljudje ponekod drugih pravic, kakor da plačujejo davke. Človek bi mislil, da se bodo kranjski Nemci tega zavedali in lepo Boga zahvalili za topel kotic ob slovenski peč. Pa

Sobotna Izdaja „Slovenca“ velja za celo leto samo sedem kron. Kdor se ne more naročiti na dnevnik, naj se naroči na sobotno Izdajo „Slovenca“. Opozorjajte na to svoje znanke!

mi tako! Skušnja uči, čimmanj se jih dotikamo, bolj so predrzni! Pojasnili smo že večkrat naše stališče o balkanski vojski. Mi smo neodvisno slovensko katoliško glasilo in ne stojimo v službi nikogar. Naše pisavo diktirajo katoliška načela in pa zdrava pamet, druge nam podtaknjene motive prepuščamo mirnodušno nemškemu hujskačemu in intrigantom. Mi ne potrebujemo nobenih mentorjev ne nemškonacionalnih, ne panslavističnih, ker smo sami dovolj zreli za presojanje razvoja na Balkanu. Tudi avstrijskih koristij ne gledamo skozi nemškonacionalna in madžarska očala niti z očmi nekaterih diplomatov, ampak s slovansko-avstrijskega stališča. Politika diplomatov ni nobena dogma in skrajna predrznost je sumničiti človeka, ki z njo ne soglaša, za protiaustrijskega. Diplomate so lahko velika sreča ali pa tudi nesreča za državo. O tem je kritika prosta. Še najmanj imajo o tem govoriti nemški nacionalci, ki začno vsakega avstrijskega diplomata, kakor hitro ne trobi v nemškonacionalni rog, obkladati z najbolj prostaskimi izrazi. Višek predrznosti in zlobnosti pa je dosegel neki ljubljanski mazač, ki je v zadnji številki »Deutsche Stimmen« napadel vse slovensko časopisje, češ da je »österreich-feindlich« in da je »javna tajnost«, zakaj se naš list zavzema za balkanske Slovence. Mislimo, da so računi o tem, kdo je avstrijskim koristim v zadnji dobi bolj služil, ali nemški hujskači, ki so si svetovno blamažo stekli, ali pa avstrijski slovanski listi, ki so delali na spravo, že sklenjeni. Obračunati bo treba samo še s tistim intrigantom, ki se skriva za »Deutsche Stimmen«, ako ne bodo z njim kmalu kranjski Nemci sami obračunali.

Iza Cuvajevih deputacij. Prejeli smo to-le izjavo: »Ker so hrvaški vladni časopisi in po njih tudi zunanji listi pisali o deputaciji z dne 21. novembra t. l. kakor o deputaciji, s katero se kr. komisarju pl. Cuvaju izraža zaupanje, podpisana, ki sva tudi prisostvovala tej deputaciji, izjavljamo, da sva prišla v to deputacijo zavedena po zadrlu, da gre za izposlovanje občinskih potreb od Cuvaja kakor glavarja dežele; edinole s tem namenom sva se udeležila deputacije, nikakor pa ne, da se mu pokloniva kot politiku. Alojzij Gech, župnik v Tuhlju. Stjepan pl. Kovacic, župnik v Kraljevcu na Sotli.« — Ta izjava le potrjuje, kar smo mi že takoj tedaj pisali, do so bile namreč deputacije umetno uprizorjene od strani okrajnih predstojnikov, ki so se v potu svojega obraza trudili zanje in varali ljudi z zagotovitvijo, da je kr. komisar ta dan (21. nov.) odločil za zaslisanje zastopnikov občin o občinskih potrebah. Kdor hoče torej za občino kaj doseči, mora ta dan h komisarju, ki bo le tiste občine in prošnje uvaževal, ki se mu ta dan zglaše. Tako je prišlo, da so se v skrbi za blagor občine deputacij udeležili skoziinskozi pošteni, narodni možje, ki so v politiki proti Cuvajevemu režimu vedno zavzemali in tudi sedaj še zavzemajo opozicijsko stališče. Vsi ti so bili skrajno neprijetno zadeti, ko so izprevideli, kako nesramno so jih speljali na Cuvajev političen led. To nam priča gornja izjava, ki odgovarja mišljenju mnogih drugih zavedenih deputircev, ki bi ne vem kaj dali, da bi se famoznih deputacij ne bili udeležili. Naj se tolažijo z mislijo, da Cuvaja deputacije niso rešile in mu sploh nič ne pomagale.

Uredništvu »Reichspošte« na Dunaju! Vi ne verjameste naši vesti o ustanovitvi katoliškega bogoslovja v Srbiji in o avtonomiji katoličanov v Srbiji. Mi tudi mislimo, da bi bilo kaj takega težko doseči, če bi za to posredovali gospodje okoli »Reichspošte«, ki niti za trenotek ne more prikriti svojega sovražstva do Slovanov. Naš odlični poročevalc iz Srbije pa se je doslej izkazal za mnogo bolj verodostojnejšega, kakor so pa bila razna poročila in trditve »Reichspošte«. Če »Reichspošte« piše, da česa ne bo, je navadno potem res. Čudimo se pa »Reichspošti«, da se še ni izmodrila in išče še vedno novih blamaž. In blamažo bo zanj tudi najnovejša polemika s »Slovencem«. Mi hočemo resno vse zastaviti, da katoličani v Srbiji dobe vse pravice, tisti, ki bi utegnil s svojo strastjo kaj podirati, je samo — »Reichspošta«.

Na Ježici se liberalci grizejo in jeze nad našimi organizacijami. Nedavno so liberalci zopet pokazali, kako jim manjka pameti in razsodnosti. Šli so v »Dom« okna in šipe grizt in glodat, kakor miši stare kosti. Orli. Vi na na-

prej preko teh surovin in dobro se pripravite za igro, ki jo priredimo na praznik Svetih Treh Kraljev popoldne. To bo najboljši odgovor liberalcem.

Šmartno pri Litiji. Na Novega leta dan popoldne po litanijah bo v Društvenem Domu sestanek članov kmetijske podružnice Šmartno-Litija, živinorejske zadruge in kmetijske zveze. Želeti je obilne udeležbe vseh, ki se zanimajo za prosopeh kmetijskega stanu, da napravimo podrobni načrt za delovanje v novem letu ter da se pogovorimo o porazdelitvi orodja kmetijske podružnice po posameznih vaseh, o nakupu umetnih gnojil, galice itd. Ob tej priliki se bo tudi pobirala članarina za omenjena društva. — V Litiji se bo 4. januarja 1913. vršila volitev dveh zastopnikov učiteljstva za c. kr. okr. šolski svet litijski. Sediti po izidu iste volitve v mesecu septembru in po novejših glasovih med naprednim učiteljstvom namerava isto voliti vnovič dosedanja zastopnika, gg. nadučitelja Andoljška iz Litije in Zajca iz Velikega Gabra. Krščansko misleče učiteljstvo pa bo tudi ob tej priliki zopet samostojno nastopilo, tem bolj, ker je bila napredna večina pri zadnji volitvi primeroma majhna. Če zmaga pri tej volitvi krščansko učiteljstvo — prav; če propade — bo imelo vendar v drugih članih c. kr. okr. šolskega sveta močno oporo. Če ima zmagati napredno učiteljstvo, je le želeli, da izvoli gori imenovana zastopnika; kajti manj nevarnih nasprotnikov si krščansko učiteljstvo in naše zastopstvo okrajnega šolskega sveta ne more predstavljati. Napredno učiteljstvo pa bo v slučaju zmage dobilo v teh dveh možeh zastopnika, kakršna zasluži. — V nedeljo 29. t. m. priredi obsavsko okrožje »Orla« v društveni dvorani v Šmartnem pri Litiji svoj letni občni zbor. Isti dan popoldne pa bo tam božičnica pod vodstvom učiteljev gg. Tomšiča in Poljanca.

Poročena sta bila danes v Zagorju na Krasu g. Maks Ukmar, župan in veleposestnik v Avberu in gospi Valentina Koren, iz Zagorja. Čestitamo!

Za župana v Postojni je izvoljen g. Josip Lavrenčič, tovarnar in posestnik v Postojni.

Slavnostno Božičnico priredi Katol. slov. izobraževalno društvo v Mekinjah na Novega leta dan dne 1. jan. 1913 točno ob pol 4. uri popoldne v »Društvenem domu«. Poleg godbe je na sporedu »Slava Bogu na višavah«, velika božična igra s petjem v treh dejanjih. Priredi F. R.

Za župana v Mirnu je izvoljen posestnik g. Peter Uršič.

Zaslugi priznanje. Gospod Janko Strgar, čebelar in trgovec s čebelami v Bitnjah pri Bohinjski Bistrici, je dobil na letošnji mednarodni čebelarški razstavi od 3. do 7. avgusta v zvezi s 57. potovalnim zborovanjem nemških, avstrijskih in ogrskih čebelarjev, katero se je vršilo pod pokroviteljstvom Nj. c. kr. Visokosti nadvojvoda Karla Franca Jožefa v Bodenbachu ob Elbi na Češkem, III. častno darilo in krasno častno diplomu. Nadalje je dobil na I. slovenski jubilejni razstavi spodnještajerskega čebelarstva društva v Celju od 15. do 19. septembra t. l. kot prvo odlikovanje krasno srebrno kolajno c. kr. poljedelskega ministrstva in častno diplomu. Res, prav zaslužno odlikovanje gosp. čebelarju, ki si prizadeva obdržati in pridobiti veljavo svetovno znane kranjske čebele. Čast!

Krvava sveta noč. Iz Zagorja ob Savi: Krvavo sveto noč smo imeli letos pri nas. Med polnočno sv. mašo so se fantje pred cerkvijo stopili. Dva izmed njih sta dobila z nožem težke poškodbe. Eden, po domače Oblakov, je nekaj ur pozneje umrl, drugi pa baje tudi že umira. — V drugem pretepu kmalu potem pa je bil v Spod. Zagorju neki fant, po domače Tavšekov ustreljen z revolverjem v prsi. Prepeljali so ga v ljubljansko deželno bolnico. Napadalec Tavšekov je neki Skrinar, doma iz Družine pri Zagorju. — Ubijalca prvih dveh pa sta neki Metelko Alojzij in Jožef Hribar. Orožniki so se pod poveljstvom gosp. stražmojstra Legata podali takoj na lov za storilci. Najprvi je prišel v roke pravice Skrinar, katerega je isti dan popoldne izsledil orožnik Pance na neki šupi, kamor se je po storjenem hudodelstvu skril. Orožnikoma Felaharju in Oreheku pa se je posrečilo tudi isti dan že pozno v noč izslediti Me-

telketa in Hribarja v Trbovljah, kamor sta tudi pobegnila in se skrila v neki koči, kamor se baje le take vrste ljudje skrivajo. Čast torej g. orožniškemu vodju Legatu, čast podrejenemu mu moštvu!

Društveno z Viča-Glince. Kat. slov. izobraževalno društvo Vič-Glince priredi dne 31. decembra 1912 Silvestrov večer s sledečim sporedom: Božično drevesce, petje, godba, »Ne kliči vraga«, burka v enem dejanju. Novoletna alegorija. Začetek ob 8. uri zvečer. — Letni redni občni zbor kat. slov. izobraževalnega društva Vič-Glince se vrši dne 12. januarja 1913 po popoldanskim službi božji z običajnim dnevnim redom. Po končanem društvenem občnem zboru se vršijo občni zbori vseh odsekov: ženskega, dramatičnega, telovadnega in godbenega odseka. Ker je ta občni zbor ob desetletnici deseti redni društveni občni zbor, se vsi člani uljudno vabijo, da se občnega zbora udeležijo polnoštevilno. Vsi eventualni predlogi pri občnem zboru naj se osem dni preje naznanijo društvenemu odboru ustmeno ali pismeno.

Osebnodohodninski davek. »Narodni Listy« poročajo, da je izdalo finančno ministrstvo odlok, po katerem se bodo morale leta 1913 napovedi o dohodkih vložiti davčnim oblastim do 15. marca in ne kakor do zdaj do konca januarja. Vlada namreč računa s preosnovno osebnodohodninskega davka in da se amnestirajo dohodarstveni prestopki. Medtem ko se je moral dozdaj napovedati povprečni dohodek zadnjih treh let, se bo od zdaj naprej napovedal le dohodek zadnjega leta.

Okrajnim bolniškim blagajnam na Primorskem, Kranjskem in Dalmaciji! Z ozirom na zapostavljanje slovenskega in srbohrvatskega jezika s strani delavske zavarovalnice zoper nezgode za Trst, Primorje, Kranjsko in Dalmacijo v Trstu, je vaša dolžnost, da dopisujete s tem zavodom v slovenskem, odnosno srbohrvatskem jeziku ter da odklanjate dopise, pisane drugače, nego v vašem jeziku. Istotako zahtevajte od revizorjev, da govore vaš jezik! Ako bomo vršili svojo narodno dolžnost, bo zavarovalnica prisiljena nastavljalati tudi naše ljudi, in se ne bodo na zavodu pasli samo Italijani, ki naravnost prezirajo naš jezik in zaničujejo naše delavstvo, kakor je pokazal pred tednom slučaj Hrovatin. Torej pozor!

Nemci v mestni službi v Pulju. Puljski mestni upravni odbor je proti glasovom narodno-liberalne laške manjšine imenoval za voditelja plinarčnega obrata berolinskega Nemca Franca Herglotza, za upravitelja mestnih podjetij pa Nemca Rajmunda Scheuer, ki je bil doslej uradni reške luščilnice riža.

Zanimivosti iz Pulja. Iz Pulja se nam piše: Preiskovalni sodnik išče zopet, toda topot najbrže zama, izza puljskega municipalnega poloma znanega ravnatelja stavbnega urada, inženirja Borrija, kateri je bil šele pred nedolгим časom izpuščen iz zapore. Podal se je najbrže proti Italiji. Nehote spominja ta čudni beg nekoliko na znano laško-liberalno kapaciteto Lorenzatto. Tudi tega se je imelo svojčas že enkrat v kletki, čeprav v daljni Ameriki, pa se ga je moralo zopet spustiti, ker so se pogajanja za izgnanstvo tako čudno zavlekla, da so ga morale amerikanske oblasti zopet spustiti.

»Slovenec« v župniji Ježici. Od 24. decembra t. l. dalje se vsaki dan »Slovenec« prodaja v špecerijski trgovini naše somišljenice gospe Marije Smerke v Stožicah št. 33, koje trgovino našim somišljenikom najtopleje priporočamo. Posavci, sezite po »Slovencu«, ki je najzanesljivejši in najcenejši slovenski dnevnik!

Nesreča pri streljanju. Ko je na sveti dan opoldne okoli 12 let star Franc Sitar iz Stožic streljal s pištolo, se mu ista ni hotela sprožiti. Poklical je Franc Dovča, iste starosti, da naj gre gledat. Ko ta pride, se pištola sproži in strel zadene Franc Dovča v obraz. Oddali so ga v deželno bolnišnico v Ljubljani.

Dalmatinske vesti. Pravni praktikant v Splitu dr. Petar Mitrović je z odlokom prizivnega sodišča izključen iz sodne prakse, ker se je udeležil demonstracij ob povratku udeležnikov narodnega zbora v Zadru in bil pri tem aretiran. Proti njemu se je uvedla tudi kazenska preiskava radi prestopka po § 283. — Splitska »Sloboda« bo od novega leta dalje stalno izhajala kot dnevnik. — K praznikom se je vrnilo k svojim družinam jako veliko rezervistov, ki so bili nedavno vpoklicani.

Razpisana srednješolska mesta. V zadnjem času so bili izdani do 24. decembra t. l. naslednji razpisi: Verouk: Duhologija: Zatec (g., L. Gr. d., 12. I. 13), Tešin (g., L. G., 20. I. 13), Rumburg (g., L. Gr. d., 25. I. 13). — Moderna filologija: Dunaj VI. (r., dve mesti za Fr. D., 30. XII. 12), Gradec (I. r., Fr. D., 31. I. 13), Duhcov (rlg., Fr. D., 25. I. 13). — Matematika-fizika: Kraljevi Vinogradi (nem. g., M. Ntl., 25. I. 13), Smihov (nem. rlg., M. Ntl., 25. I. 13), Asch (g., M. Ntl.,

28. I. 13). — Prirodopisna skupina: Litomeřice (r., Ng. m. Ntl., 31. I. 13). — Telovadba: Gorica (g., 30. I., 13). — Risanje: Inomost (g., 31. I. 13), Trident (31. I. 13), Most (rlg., 28. I. 13). — Kratice in znaki kakor navadno.

— **Zimski šport.** Iz Bohinja se danes brzojavno poroča, da so vremenske razmere za zimski šport zelo ugodne.

Telefonska in brzojavna poročila.

SMRT ŠKOFA POREŠKO - PULJSKEGA.

Poreč, 28. decembra. Na kapi umrlega škofa msgr. Flappa danes imbalzirajo. Pogreb bo v petek, 3. januarja, ob 11. uri dopoldne. Pokojnik je zapustil milijon kron za štipendije bogoslovcem po 300 K na leto; najmanj polovico teh ustanov morajo dobiti italijanski bogoslovci. Legati znašajo 278.000 kron, med njimi 40.000 K sorodnikom. Ustanova 50.000 K je določena za podpiranje ubogih in bolnih duhovnikov poreško-puljske škofije. Ob obletnicah smrti se bo razdelilo po 200 K med mestne reveže.

ŠTAJERSKI DEŽELNI ZBOR.

Dunaj, 28. decembra. Radi omogočenja zasedanja štajerskega deželnega zbora je posredovalo štajersko veleposelstvo. Ker so se pa med Slovenci in štajerskim dež. odborom radi gotovih dogodkov v deželnem odboru pojavila nova nasprotstva, je veleposelstvo odločilo posredovalno vlogo. Posredovanje je prevzel štajerski cesarski namestnik. Cesarski namestnik je o tem poročal ministrskemu predsedniku in dobil od vlade navodilo, naj to svojo vlogo dalje zasleduje.

DRŽAVNI ZBOR.

Dunaj, 28. decembra. Poslaniška zbornica je zborovala sinoči do četrta na 11. uro. Sprejela je službeno pragmatiko neizpremenjeno, kakor jo je sprejela gosposka zbornica. Vsi izpreminjalni predlogi so bili odklonjeni. Danes je napovedana seja ob 10. uri dopoldne. Načelnik proračunskega odseka Korytowski je v zbornici izjavil, da gre zbornica štirinajst dni na počitnice, nakar skliče proračunski odsek.

Dunaj, 28. decembra. Finančni odsek se bo pečal s takozvanim malim finančnim načrtom. Izpremeniti se namerava osebnodohodninski davek, davek na tanieme in davek na žganje.

Dunaj, 28. decembra. Razprava o proračunskem provizoriju se v državnem zboru danes nadaljuje. Govore Gostinčar in dr. Korošec ter Rusin časnikiar Budrynovsky. Seja bo trajala jako dolgo, skoro gotovo pozno v noč, ker se Poljaki in Rusini še niso zedinili ter Rusini groze z obstrukcijo.

Dunaj, 28. decembra. Poročevalec o proračunskem provizoriju, Steinwender, se je odpovedal obširnemu razmotrivanju, češ, da ima proračunski provizorij le formelni pomen. Nato sta pričela govoriti Gostinčar in dr. Korošec o predlogu manjšine, naj se preide preko proračunskega provizorija na dnevni red. Gostinčar se je v svojem govoru pritoževal nad tem, kako so Jugoslovani v narodnem, kulturnem in gospodarskem oziru prezirani. Toliko časa, dokler birokracija v naših deželah podpira in pospešuje germanizacijo, nimamo zaupanja do uprave. Politika avstrijske in ogrske vlade je pogubonosna za državo. S stališča velevlad bi morala vlada podpirati Jugoslovane, ki so državo ohranjajoč faktor. — Nato je pričel govoriti dr. Korošec ob splošni pozornosti zbornice. Ne samo manjšinske stranke, tudi stranke večine so se zbrale okoli njega. Govornik je dejal: O jugoslovanskem vprašanju se mnogo govori in piše, nimajo pa poguma, iz besed izvajati konsekvence. Usoda Avstrije je bila, da je vedno nevarnost spoznala, da je pa bila preslabotna, da bi jo preprečila. Take razmere so krive, da se po svetu o Avstriji govori kakor o bolnem možu na Dunavi. (Klici: Jako dobro!) Na Jugoslovane se ne ozirajo; to naše prepričanje bomo izpremenili v dejanja. Kot se na nas stranke ne ozirajo in se ne ozirajo na zadeve, ki so za naše ljudstvo največje važnosti, ravnotako bomo mi stranke ovirali, kadar in kolikor se nam bo ljubilo. (Ploskanje.) Kadar je kaka napeta situacija v parlamentu, takrat velike stranke zagotavljajo simpatije do Jugoslovanov ter pravijo, kaka škoda bi bila, če bi te simpatije izgubili. V odločilnem trenutku nas je pa še vsaka stranka pustila na cedilu. Kako so se stranke bale »Slovanske Jednote«; ko so se pa nekateri njeni člani vsedli na ministrske fotelje, so nam rekli: Zamorec je svojo dolžnost napravil, zamorec lahko gre. Italijanska fakulteta, ki ne sme biti ne na Dunaju, ne v Inomostu, naj gre v Trst — ne brigajo se pa za tržaške Slovence, katerih je dve tretjini prebivalstva in kateri nimajo od države niti ene ljudske ali meščanske šole. In predlog, naj se laška fakulteta brez kompenzacij spravi v

Trst, je stavil član enega bratskih narodov — Poljak, in to v trenutku, v katerem se Poljaki upirajo z vsemi silami, da bi rusinska univerza ne prisla v kako rusinsko-poljsko mesto. (Posl. Diamand: So samo še nekatere težave.) Stranke z nami umazano postopajo in po tem se bomo tudi mi ravnali. (Živahno pritrdjevanje.) Dve vprašanji sta za nas Jugoslovane veljavni: Prvo je hrvaško vprašanje. Cuvaj je šel, a sistem je ostal. Da je tak sistem sploh mogoč, je škandal za vso državo, sramotni madež za vso Evropo in za ves olikani svet. Kako pa se postopa s Slovenci na štajerskem in Koroškem? Od 21 milijonov, ki se izdajo za gospodarske namene dobe Slovenci samo en milijon. Na Koroškem je predsednik dež. sodišča izjavil, da ne prepusti nobenega Slovence k sodni službi. (Fej-klici.) Vse dela na to, da se ovirajo Slovenci v njihovem narodnem, kulturnem in gospodarskem razvoju. Vsi nas pritiskajo ob steno; čutimo, da nas v tej državi zasleduje sovraštvo, da ne dobimo nobene ljubezni, ne razumevanja. — Bomo v boju rabili vsa orožja, ki se dajo v roko. Od nikogar ne bomo jemali poduka, nikomur nismo odgovorni, razun svojim volilem, ki stoje zvesto za nami in nas bodo v boju podpirali, pa naj bodo proti nam Nemci, Poljaki ali Čehi. Pa ne samo stranke so krive takega položaja, ampak tudi vlada, ki si na Koroškem niti ne upa uporabiti postavov. Vsi faktorji pritiskajo Slovence ob zid, zato stavljamo predlog, ki vsebuje največje nezaupanje: prehod preko proračunskega provizorija na dnevni red. (Živahno ploskanje. Dr. Korošcu številni poslanci čestitajo.)

Dunaj, 28. decembra. Poljski klub ima sejo v zadevi rusinskega vseučilišča. Od te seje in od posredovanja vlade pri Rusinih je odvisno, ako bo mogoče preprečiti rusinsko obstrukcijo. Upajo, da bodo pogajanja, ki se ves čas vrše, imela uspeh, če tudi šele v pozni večerni uri.

Dunaj, 28. decembra. Krščanskosocialni klub zahteva, da se v mali finančni načrt sprejmejo tudi trije davki na luksuz: na šampanjec, na totalizatorje in na avtomobile.

EKSPLODIRANI ŠRAPNELI RANILI VEČ OSEB.

Dunaj, 28. decembra. V današnji seji državnega zbora je domobranski minister Georgi naznanil, da je dobil brzojavko od kornega poveljnika v Przemislu, ki poroča, da je pri odjuranju šrapnelov v Picolici pri Przemislu se dogodila eksplozija, pri kateri je bilo ranjenih pet civilistov, katere so prepeljali v bolnico. Minister je izjavil, da pada to poročilo zbornici, da se ne bo kaj napačnega govorilo. Podrobnih poročil še nima.

Przemysl, 28. decembra. Od ranjenih petih civilnih delavcev dva umirata. Nesreča se je zgodila, ker je neki delavec udaril na šrapnel. Vsa notranja oprava laboratorija je uničena, tudi poslopje je močno poškodovano.

SMRTNA KOSA.

Dunaj, 28. decembra. Predstojnik centralnega statističnega urada Mischler je umrl.

CUVAJ NA DUNAJU.

Dunaj, 28. decembra. Cuvaj se je s Semeringa pripeljal sem ter je imel konferenco z ogrskim ministrskim predsednikom, ki je pozvan k cesarju radi predankcije volilne reforme. Iz krogov, ki so ogrskemu ministrskemu predsedniku blizu, se zatrjuje, da se gre za osebo Cuvajevega naslednika. Predno Cuvaj definitivno gre, da mora dobiti novega bana, to pa da je odvisno od tega, ako je mogoče dobiti novemu banu večino v hrvaškem saboru.

Dunaj, 28. decembra. »Zdravstveno stanje Cuvajevo« se ni nič zboljšalo, njegov »dopust« ostane torej v veljavi. To je pač eden takih »dopustov«, s katerih ni povratka. Budimpeštanska korespondenca javlja, da Cuvaj odpotuje s svojo soprogo v Nico, ker »vreme v gorah ne prija njegovemu zdravju«. — Neki list zlobno pripominja: Cuvajeve prisotnost na Hrvaškem pa ne prija hrvaškemu ljudstvu.

OGRSKA VOLILNA REFORMA.

Dunaj, 28. decembra. Lukacs je danes dobil od cesarja v posebni avdijenci predankcijo volilne reforme. Po novi volilni reformi se pomnoži število volilcev za 800.000. Ogrski državni zbor je sklican na 31. decembra, da se mu predloži volilna reforma. Lukacs je po konferenci s Cuvajem odpotoval v Budimpešto.

DO PONEDELJKA SE ODLOČI, ALI BO NA BALKANU MIR ALI NOVA VOJSKA.

Carigrad, 28. decembra. Iz Londona prihaja brzojavka, da bo v mirovni konferenci sklenjen že danes definitivni zaključek, tako da se bo zadnji čas do ponedeljka vedelo, ali bo na Balkanu mir ali nova vojska.

BULGARIJA MOBILIZIRA VSO DEZELO.

Kelmoraj, 28. decembra. »Kölnische Zeitung« ima brzojav iz Bukarešte, kamor so baje došle vesti iz Ruščuka, da se Bulgarija pripravlja na nadaljevanje vojne. Vojni minister da je baje naročil, naj se pokličejo pod orožje naborniki, ki bi morali iti šele leta 1914. k vojakom, in vsi moški do 60. leta.

TURČIJA NAPROSI POSREDOVANJE VELESIL?

Pariz, 28. decembra. Carigradski dopisnik »Tempsa« brzojavlja, da je sklenil turški ministrski svet naprositi velesile, naj posredujejo pri vladah balkanske zveze v to, da ublaže svoje dosedanje zahteve.

BOJI V EPIRU.

Pariz, 28. decembra. Iz Carigrada se poroča, da je padel Ejadi paša v bojih pred Janino. Za Korico se bijejo še dalje boji. Nasproti dvema grškima divizijama stoji 20.000 Turkov.

PROMET S CARIGRADOM.

Belgrad, 28. decembra. Orientni ekspres bo od 2. januarja dalje najbrže zopet prišel z redno vožnjo med Belgradom in Carigradom.

MEJE ALBANIJE DOLOČI BALKANSKA ZVEZA?

London, 28. decembra. »Daily Telegraph« trdi, da je njegov dopisnik videl listino, glasom katere namerava balkanska zveza sama določiti Albaniji samoupravo in meje. O tem, da bi vele-vlasti posegale v to vprašanje, da ni govora.

VELIKA ALBANIJA?

Rim, 28. decembra. V »Tribuni« zagovarja neki albanski veljak Albanijo, sestavljeno iz štirih vilajetov, ki bi bili: skadrski, janinski, kosovski in bitolski. Tako Albanijo da so si mislili angleški diplomati že 1880. leta pri konferenci v Carigradu, ki je imela izvršiti pogoje berolinske pogodbe.

NOVA TURŠKA MEJA.

London, 28. decembra. V tukajšnjih diplomatskih krogih se ventilira misel, da bi se naj določila meja evropski Turčiji tako, kakor jo je nameraval že sv. Štefanski mir. Na ta način bi ostal Odrin v turških rokah. Meja bi šla od izliva reke Vardar v podobi loka, odprtega proti jugu, k izlivu Strume in do Egejskega morja, nadalje ob morski obali do izliva reke Karas do jezera Buru Göl, tako da bi Dedeagač in obal Marmarskega morja ostala turška. V notranjosti bi tvorila mejo Rodope planina proti severozapadu, potem gorovje med Tracijo in vzhodno Rumelijo, nadalje v krogu nad Odrinom proti Ljule Burgasu in proti severovzhodu do Črnege morja.

SPORI V TURŠKIH VODILNIH KROGIH.

Berolin, 28. decembra. O zadnjem vojnem svetu se poroča: Mahmud Šeket paša, ki ga je bil sultan spravil z vojnim ministrom Nazim pašo, je bil pripravljen prevzeti vrhovno poveljstvo, če bi se vojska pomnožila na 300 tisoč mož. Nazim paša je izjavil, da je taka pomnožitev nemogoča in da zado-stuje 200.000 mož, ki so že na bojnem polju. O turški mornarici se je izrazil zelo nepovoljno. Drugi ministri so Nazim paši očitali, zakaj ni poskrbel za aprovizioniranje Odrina med premirjem ter da je bil v tem oziru napram bulgarskemu generalu Savovu preveč popustljiv. Finančni minister je izjavil, da bo nadaljnje vzdrževanje vojske spravilo Turčijo do poloma. Opozarjal je na nevarnost, ki jo tvorijo iz zavzetih dežel pribeželi uradniki, ki so zdaj brez kruha. Večina ministrskega sveta vidi v brezdelnem vojaštvu večjo nevarnost ter se je odločila za nadaljevanje vojnih operacij.

TURŠKA OJAČENJA V DARDANELAH.

Carigrad, 28. decembra. V Dardanelah je zopet došlo 40.000 turških vojakov.

FRANCOSKE BOJNE LADJE ODPOKLICANE IZPRED CARIGRADA.

Carigrad, 28. decembra. Francoske bojne ladje so od tu odpoklicane. Tu ostane samo francoska križarica »Leon Gambetta« in to samo toliko časa, dokler ostane tu nemška križarica »Goeben«.

SRBI NOČEJO ITI IZ DRAČA.

London, 28. decembra. Srbska posadka v Draču se upira zapustiti Drač.

BULGARSKE IZGUBE.

Belgrad, 28. decembra. Glasom »Straže« so imeli Bulgari doslej le 50.000 mrtvih in ranjenih in ne 80.000, kakor se je v časopisju poročalo.

VPOKLICANJE VOJAŠKIH NOVINEV LETNIKA 1912.

Belgrad, 28. decembra. Vojaški novinci 1912. letnika se ob novem letu (po starem koledarju) vpokličejo pod orožje.

AVSTRIJSKI RDEČI KRIŽ ODPOTOVAL IZ BELGRADA.

Belgrad, 28. decembra. Oddelek avstrijskega Rdečega križa je danes odpotoval iz Belgrada na Dunaj.

BORZA.

Dunaj, 28. decembra. Borza je bila danes ves čas slaba. Padale so alpinske, montan- in škoda-akcije.

STRAŽA USTRELILA ČLOVEKA.

Osijek, 28. decembra. Na železniškem mostu pri Osijeku je vojak Stevo Radosavljevič ustrelil nekega Stjepana Hegedüsa. Vojak pravi, da mu Hegedüs na njegovo klicanje ni dal odgovora. Vojaka so odpeljali v preiskovalni zapor.

BRUSILCI NOŽEV — VOHUNI?

Budimpešta, 28. decembra. Minister za notranje zadeve je pozval vse oblasti, naj dobro pazijo na brusilce nožev. Zadnji čas so jih večje število aretirali in izkazalo se je, da vohunijo za tuje države. Odredba pozivlja vse policijske oblasti, naj vse sumljive tujce takoj aretirajo in naj odpro vse poštne pošiljkatve na sumljive osebe.

STAVKA V VEVCÁH.

Pri okrajnem glavarstvu v Ljubljani so se danes vršila pogajanja stavkujočega delavstva s tvorniškim vodstvom, ki je delavstvu »milostno« dovolilo, da mu odpre tvornico, a le pod pogojem, da tvorniško vodstvo odpusti »15 hujskačev«, ki si jih bo ravnateljstvo samo izbralo; vse druge zahteve pa vodstvo odklanja. Pripomnimo, da ko se je stavka pričela, je ravnateljstvo izjavljalo, da hoče štiri delavce odpustiti. V četrtek se pogajanja pri glavarstvu nadaljujejo.

IZPREMEMBA V NAŠI GENERALI-TETI.

»Militärische Korrespondenz« poroča, da je vpokojen poveljnik IX. armadnega zbora v Litomericah, general pehote Rummer pl. Rummershof; za poveljnika IX. armadnega zbora je imenovan dosednji poveljnik XVI. armadnega zbora v Dobrovniku, general pehote pl. Hortstein. Bivši načelnik generalnega štaba Schemua je imenovan za poveljnika XVI. armadnega zbora v Dobrovniku. Bivši vojni minister vitez pl. Auffenberg je imenovan za armadnega nadzornika.

Ljubljanske novice.

Jutri vsi v Union! Ta poziv, ki ga je »Slovenec« prinesel že večkrat, velja tudi za jutri. Torej jutri vsi na protialkoholni kongres v Union, posebno ker bo vse — zastoj! Vsaj za zborovanje ne bo nobene vstopnine; voda bo tudi zastoj; le kdor bo hotel videti in poskusiti, kaj se poleg vode da dobiti še drugega dobrega in zdravega brez alkohola za malico, ta bo moral šteti nekaj vinarjev. — Pozdravili bodo kongres zastopniki kn.-šk. ordinarijata, deželne vlade, dež. odbora, dež. sodnije in

Otroci dobivajo lahko zobe

S skrbjo gleda marsikatera mati na čas, v katerem ma dobiti njen ljubček zobke, posebno če mu manjka prave odporne sile. Da bi se pa ta zvišala, ni nobenega boljšega sredstva, kakor zadržuje na tisoče mater, kot je Scottova emulzija. Njena uporaba pokaže že v razmerno kratkem času zboljšanje, malček postane bolj svez in prestane čas, v katerem ima dobiti zobe brez posebnega trpljenja. Večkrat ljubijo otroci

SCOTTOVO EMULZIJO

tako zelo, da z veselimi vskliki pozdravljajo Scottovo steklenico, kar zdraviljenje s tem izrednim otročjim krepičnim sredstvom materi in otroku prijubli. Ampak samo

Scottova emulzija in nobena druga.

Cena originalni steklenici je 2 K 50 v. Dobi se v vsah lekarnah. Kdor pošlje 50 v. v znakah na SCOTT & BOWNE G.m.b.H., in se sklicuje na ta časopis, dostavi se mu ena pošiljka potom lekarnarja za poskušnjo. 2000

2

Potrži, pobiti, za delo nesposobni so ljudje, pri katerih ni odvajanje redno. Kdor hoče ostati zdrav in svez, naj vsak dan pred zajutrekom zavžije po pol kozarca naravne Franc Jožef-ove grenčice. To uredi naglo in lagodno odvajanje, čisti kri, provzroči zelo menjavanje snovi in tako prepreči mnogotere bolezni in njih posledice. Dr. Felix, telesni zdravnik Njega Veličanstva kralja Belgijcev, pripominja: »C'est un des meilleurs toni-purgatifs.« — Zahtevajte v najbližji lekarni, drožeriji ali prodajalni rudninskih voda pristno Franc Jožef-ovo grenčico. Kjer ni dobiti, obrnite se naravnost na ravnateljstvo razpošiljalnice v Budimpešti.

mestnega magistrata. Kot zastopnik knozškolištva pride na kongres presvetli gospod knezoškof sam, ki bo zborovanje tudi pozdravil; stalni zastopnik knuškoj. ordinarijata pa bo gosp. kanonik dr. Gruden. — Opozarjamo na kongres posebno ljubljansko delavstvo; posebno skioptično predavanje, ki se prične jutri okoli 5. ure zvečer, je namenjeno zlasti delavstvu in ga bo imel zastopnik delavstva sam. — Ženstvo pa bodi opozorjeno še enkrat na žensko predavanje, ki se prične okoli 4. ure popoldne. — Na galeriji nad odrom bodo videli zborovalci zanimivo prikazen. — Predstava v gledišču se prične zvečer ob 7. (ne ob pol 8. uri), da vnanji udeleženci lahko gredo še z zadnjim vlakom domu. Blagajna je odprta pol ure prej; dobe se vstopnice tudi v Šešarkovi trafiki.

Iz gledališke pisarne. Nedeljske večerne predstave se bodo začele po sedmi uri, da se jih lahko udeležujejo tudi izvenljubljski ljubitelji gledališča, ki se morajo voziti še z zadnjimi vlaki. Začetek jutrišnji nedeljski predstavi »Ubičaj« bo že ob sedmih. — Na starega leta dan se priredi akademija; pevske moči slovenskega gledališča nastopijo s posameznimi točkami, nato se vprizori Courtelinova enodejanka »Neizprosni stražnik«.

Iz »Dobrodušne ljudi«, izvirno veseligr v treh dejanjih, spisal dr. Fr. Detela, vprizori prvič »Podružnica Slovenske dijaške zveze za Ljubljano in okolico« na dan sv. Treh kraljev v Ljudskem Domu. Igra je izšla pred leti v »Dom in Svetu« in je bila že v repertoirju dež. gledališča v Ljubljani.

Iz Društvo nižjih mestnih uslužbencev priredi v nedeljo, dne 5. januarja 1913 ob 8. uri zvečer v dvorani Mestnega Doma svojo prvo društveno veselico. Priprave za kar najbolj sijajno prireditev se že vrše in društveni odbor je poskrbel v vsakem oziru, da se bode občinstvo, ki bode posetilo veselico, kar najbolje zabavalo in da se bode vsakdo vračal z nje zadovoljen in v zavesti, da je podprl s svojo navzočnostjo in svojim doneskom blag namen, ki ga ima veselica, in omogočil ustanovitev prepotrebne podpornega sklada, ki bodi zavetišče članom in njihovim družinam za časa boleznih in drugih nezd. Vstopnice po eno krono bodo prodajali člani tudi v predprodaji, in pričakujemo, da bode občinstvo pridno segalo po njih in se na ta način izkazalo hvaležno za razne usluge, ki mu jih društveni člani izkazujejo ob najrazličnejših prilikah. Z ozirom na dobrodelen namen želimo veselici najboljšega uspeha.

Iz Šentjakobsko prosvetno društvo je priredilo na Stefanov dan prav praznikom primerno božičnico. Pevski zbor, ki šteje čedno število pevskih moči, je zapel tri pesmice, izmed katerih nam je najbolj ugajala zadnja: Dr. G. Ipavec: »Lahko noč«. Moški glasovi so nekoliko prešibki in preveč utonejo v sopranu in altu. Če se bo s pritegnjenjem moških glasov ta neskladnost odstranila, postane zbor prav lep reprezentant pevske umetnosti. Po prizoru s petjem in živimi podobami »Blažena si med ženami«, je sledila igra »Siroti Marica in Tonček«, božična pravljica s petjem. Uprizoritev te pravljice nas je naravnost presenetila. Tako nekaj okusnega, ljubkega in otročji duši primernega nismo oddale pričakovali. Igra je polna lepih, raznovrstnih in čarovitih prizorov, ki jih prepletajo posebljene naravne moči in dogodki iz otroškega življenja. Škrati, vile, vihar, zima, burja, divji mož, dve siroti v gozdu na sveti večer, kakor nalašč za domišljijo otroške duše. Uprizoritev, kostumi jako posrečeni. Siroti Marica in Tonček sta pa sami sebe prekosili. — »Ljudski dom« je bil kakor po navadi poln obiskovalcev.

Iz Umrli so v Ljubljani: dr. Friderik Seemann, c. kr. deželni sanitetni nadzornik, 43 let. — Martin Brezar, bivši tesar, 70 let. — Marija Čik, delavka, 34 let. — Ernest Čepelnik, krojaški pomočnik, 40 let. — Viktor Schaffer, strojnikov sin, 5 let. — Alojzij Jankovič, rejenc, pol leta. — Franc Turšič, delavec, 42 let. — Josip Kralj, črevljarski mojster, 46 let. — Josip Gracar, rejenc, 1 mesec. — Helena Trdin, posestnica, 50 let.

Iz Pogreb umrlega g. deželnega sanitetnega inspektorja dr. Friderika Seemanna bo jutri, v nedeljo, ob 4. uri popoldne.

Iz Kaj je vse v Ljubljani mogoče. Poročali smo, da je magistratni gremij odbil prošnjo za kavarniško koncesijo v hiši g. Kokalja v Škofji ulici. Gosp. Kokalj je sedaj za gospo Krapševu pridobil koncesijo gospe Ferlinčeve in kar odprl kavarno, dasi bi moral prej to dovoliti ljubljanski občinski svet. Radi tega je bila večerj gospa Krapševa na magistratu kaznovana — kljub temu je pa danes kavarna še odprta. Od sosedov nam prihajajo pritožbe, da nimajo sedaj več miru, magistrat ni dal še nobenega dovoljenja, občinski svet tudi ne, in vsak človek vé, da v Škofji ulici, kjer je okoli in okoli vse polno gostilničarjev

s kavarniški koncesijami, ni nobene potrebe za novo kavarno, da, v socialnem oziru bi bila ta kavarna celo silno škodljiva, in vendar — kavarna je odprta. Pozivamo vse merodajne faktorje, da takoj pojasnijo stališče gosp. Kokalju, ki menda misli, da smo v Bosni ali pa, da vpokojeni okrajni glavar, ako je bogat, vse sme. Naj bi se kak navaden obrtnik le nekoliko pregrešil proti veljavnim določbam, bi bil že davno občutil sladkosti paragrafov.

Iz Nečuvno obnašanje. Da se vidi, koliko imajo včasih železniški uslužbenci pretrpeti šikan od gotove gospode, pričujemo tale dogodek, ki se je zgodil na tukajšnjem južnem kolodvoru: Okolu pete ure zjutraj ustavi portir nekega elegantnega civilno oblečenega gospoda, ki mu je pokazal listek za osebni vlak ter ga vljudno vpraša, ako se je pripeljal z osebnim vlakom ali z brzovlakom. »Z brzovlakom«, je bil odgovor. Vrtar je nato gospoda vljudno prosil za legitimacijo. Tedaj je pa zavrela gospodova jeza; kričal je na ubogega vrtarja, upil je nanj, naj se zgubi na svoj prostor, opsoval ga je s »Tepom« in sličnimi psovkami — vse zato, ker je vrtar točno ravnal po svojih predpisih. Tudi ni odlični gospod hotel takoj slediti vrtarju k uradniku, ampak je šel v bufet. Da, tolkel je celo po vrtarjevi mizici — vse menda, da dokumentira obsežno oliko. Kričal je: »Ich gehe nicht nach, ich bin k. u. k. Oberleutnant!« Ker nam je pa znano, da tudi gospodje nadporočniki morajo slediti navodilom, ki jih ima na železnici službujoče osebe in ker nam je na tem, da se štiti čast železniškega uslužbenca, ki ima že itak v službi dovolj trpeti, proti surovim izbruhom, ki si jih je dovolil ta gospod nadporočnik, pričujemo njegovo ime. Gospod, ki je tako razgrajal na južnem kolodvoru, je, kakor se nam zagotavlja, nadporočnik baron Koeppel. Upamo, da bo takoj dal zadoščenje opsovanemu vrtarju in da svoj nastop v tej zadevi primerno korigira.

Iz Na straži zaboden. Jeseni je šel v vojak znan član »Ljudskega odra«, gosp. Kalar. Nedavno je Kalar stal na straži pri neki utrdbi blizu Pulja. Nakrat je začutil silno bolečino v nogi. Izza nekega zidovja je vršel neznanec proti njemu nabrušen bajonet. Storiča so kmalu izsledili, in došlo se je, da bajonet ni bil namenjen Kalarju, ampak nekemu drugemu vojaku, u katerem je mislil napadalec, da je na straži in se je hotel nad njim masčevati, ker je bil radi njega dalje časa zaprt. Gosp. Kalar je bil te dni odpušen iz vojaške bolnice ter je tudi od vojakov začasno odslovljen.

Iz Umrli je danes zjutraj na Opekarski cesti gospa Ana Kalmus, so-proga tovarnarja. Svetila ji večna luč!

Iz Ljubljanske podružnice maturskega društva c. kr. poštnih prometnih uradnikov na Dunaju. Dne 10. t. m. se je vršila v Matjanovi restavraciji ob obilni udeležbi ustanovni občni zbor zgoraj imenovane podružnice. Zborovanje je vodil predsednik osnovnega odbora tovariš kontrolor Wolf, ki je s prisrčnimi besedami pozdravil zbrane tovariše in obširno obrazložil pomen in smoter mlade podružnice, na kar so se vršile volitve v odbor, ki se je na prvi odborovi seji dne 17. t. m. konstituiral tako: Kontrolor Wolf predsednik, asistent Janežič tajnik, asistent Zupan namestnik, asistent Krobath blagajnik, asistent Eppich namestnik, kontrolor Junz in Petrič pregledovalca računov. Prečital se je brzojavni pozdrav osrednjega društva na Dunaju, potem pa so se živahno obravnavala različna stanovska vprašanja lokalnega in splošnega značaja. Med splošnim odobravanjem se je še izrekla zahvala občnega zbora tovarišu višjemu oficijalu Verniku, ki si je za ustanovitev podružnice stekel največ zaslug, nakar je predsednik zaključil občni zbor z navdušenim klicem: vivat, crescat, floreat podružnica! Nova podružnica šteje doslej 31 članov.

Iz Podporno in pravovarstveno društvo državnih uradnih slug, poduradnikov in pomožnih slug za Kranjsko, priredi v soboto, dne 11. januarja 1913 ob 8. uri zvečer v vseh restavracijskih prostorih hotela Lloyd predpustno zabavo, h kateri se vsi tovariši in prijatelji vljudno vabijo.

Iz Sodnika lajka v rudarskih zadevah sta v Ljubljani postala vpokojeni rudarski ravnatelj Ferdinand Schüller in višji rudarski komisar Vinko Strgar.

Iz Silvestrov večer priredi v torek, 31. decembra t. l. restavracija na južnem kolodvoru (J. Schrey) s sodelovanjem »Slovenske Filharmonije« pod vodstvom kapelnika C. M. Hrazdira.

Iz Med hlapci. Sinoči sta se hlapca Potrebujes in Anton Anžič v hlevu v Novi ulici sprla, nakar je Anžič zgrabil Potrebujesa in ga tresel ob tla. Ko sta se jezna valjala po tleh, ju je njun tovariš razdružil, kar pa Anžiču ni bilo všeč. Kakor petelin je skočil po gnojne vile ter z njimi mahnil svojega nasprotnika po glavi in ga telesno poškodoval.

Ravnokar je izšla II. knjiga

Pod svobodnim

Prva in druga
knjiga
tvorita celoto.

solncem

Roman »Pod svobodnim solncem« je prvi slovenski lepovslovni umotvor.

Cena:
I. knjiga
elegantno vezana K 4—

Cena:
II. knjiga
elegantno vezana K 480

Najlepše novoletno darilo

Istočasno priporočamo sledeče posebno upoštevane knjige:

- Potop. (Sienkiewicz.) Zgodovinski roman. Dva zvezka vezana v eno knjigo K 840.
- Brez dogme. (Sienkiewicz.) Roman. K 3—, vez. K 450.
- Quo vadis? (Sienkiewicz.) Roman iz Neronove dobe. Vez. K 550.
- Skozi puščavo. (Sienkiewicz.) Roman iz Mahdijevih časov. K 280, vez. K 390.
- Ben Hur. (Wallace.) Roman iz Kristusovih časov. Vez. K 450.
- Zadnji dnevi Jeruzalema. (Lucij Flav.) Zgodovinski roman. 2 dela. K 380, vez. K 540.
- Dekle z biseri. (Haggard.) Povest iz Neronove dobe. K 220, vez. K 320.
- Valerija ali zmagovalni izhod iz katakomb. (De Waal.) Zgodovinska povest. K 150, vez. 210.
- Kraljica Dagmar. (Beneš Trebizsky.) Zgodovinski roman. K 320, vez. K 430.
- Povest o dveh mestih. (Dickens-Cankar.) K 520, vez. K 620.
- Dolina krvi. (Sheehan-Bregar.) Povest iz irskega življenja. K 420, vez. K 580.
- Mož Simone. (Champol.) Roman. K 190, vez. K 3—.
- Razporoka. (Bourget-Kalan.) Roman. K 2—, vez. K 3—.
- Ponižani in razžaljeni. (Dostojevsky.) Roman. K 3—, vez. K 420.
- Zaobljuba. (Bečić.) Povest. K 180, vez. K 260.
- Juan Miseria — Janez Nevolja. (Coloma.) Povest. K 1—, vez. K 160.
- Vstaja Škender-begova. (Disraeli.) Zgodovinska povest. K —60, vez. K —80.
- Straža. (Glowacki.) Povest. K 240, vez. K 340.
- Kako sem se jaz likal. (Alešovec.) Povest slovenskega trpina. 3 zvezki, vsak K 120, vez. K 2—.
- Malo življenje. (Detela.) Povest. K 1—, vez. K 190.
- Prihajač. (Detela.) Povest. K —90, vez. K 170.
- Skrivnosti srca. (Bourget-Kalan.) Novele. K 120, vez. K 140.
- Povesti slovenskemu ljudstvu v pouk in zabavo. (Kalan.) K —80, vez. K 120.
- Krmar Milanovič. Povest. K 140, vez. K 220.
- Skrivnost najdenke. (Reimmichl.) K —60, vez. K —90.
- Romarica. (Buol.) Povest iz naroda. K 120, vez. K 160.
- Pet tednov v zrakoplovu. (Verne Jul.) Trije Angleži raziskujejo Afriko. K 380.
- Kapitan Hateras ali Angleži na severnem tečaju. (Verne Jul.) K 440.
- Vojska na daljnem vzhodu. (Lampe.) K 480, vez. K 6—.

Za naše ženstvo najkoristnejša knjiga:

Magdalene Pleiweisove:

Slovenska kuharica

Šesti natis priredila S. M. Felicita Kalinšek.

To je najboljše, najboljša in najtemeljitejša slovenska kuhinjska knjiga, ki je našemu ženstvu nujno potrebna. Izšla je v dveh izdajah:

Velika izdaja, ki obsega sploh vso kuhinjsko umetnost ter je bogato opremljena s slikami v besedilu in 18 finimi, večbarvnimi tabelami. Velja fino vezana K 6—.

Mala izdaja z okrajšanim besedilom in brez slik. Cena K 3, vezana K 360.

Katoliška Bukvarna v Ljubljani.

Prestolonaslednik Fran Ferdinand in konduktorjev sinček. 24. t. m. popoldne je prišel v Mayerjevo knjigarno na Dunaju priprost mož — sprevodnik električnega tramvaja — s svojim malim sinkom, da bi mu kupil knjigo s podobami. Ko so uslužbenci prinesli kup knjig, se je začela izbira. Mali, inteligentni malček je z žarečimi očmi opazoval knjige s krasnimi podobami, ki jih je drugo za drugo jemal oče v roke in zopet polagal na mizo — vse je pač bilo predrago za revnega tramvajškega uslužbenca. Tedaj pa vstopi visok častnik s svojo gospo in veli prinesiti nekaj knjig; med tem pa opazuje malčka in njegovega očeta. Brž je spoznal položaj, vzela veliko lepo knjigo s podobami, jo pokazal dečku in rekel: »Glej, mali, to-le knjigo ti kupim jaz za tvoj Božič. To ti prinese Jezušček po meni!« S svetlimi, presrečnimi očmi ga pogleda mali in vzklikne: »Prosim, prosim!« Nič manj kakor mali ni bil presenečen oče. »Zahvaljujem se tisočkrat prav lepo, gospod general!« je rekel toplo. Visoka dama je med tem izročila knjigo malemu in ga smehljaje vprašala: »Ali poznaš tegale gospoda, ki ti je dal knjigo?« Mali je odmahnil z glavo, oče se je pa v zadregi opravičil: »Ne poznamo gospoda!« »Prestolonaslednik je,« je rekla nato visoka gospa in pristavila: »zapomni si, mali, postani pošten mož in dober Avstrijec!« Predno se je presenečeni konduktor zavedel, sta bila prestolonaslednik in njegova visoka gospa že zunaj.

1309 No torej... To so ja prave
Jakobi antinikofinske
cigaretnne stročnice.

Zobna krema
KALODONT
Usna voda

Zahvala. 4164
Za vse dokaze sočutja, ki so nam došli ob priliki smrti nepozabnega očeta in strica
Martina Jančigaja
se najtopleje zahvaljujemo. Posebno se še zahvaljujemo blagorodnemu gospodu primarju dr. I. Jenku za svojočasno poživljeno zdravljenje ranjkega v bolnici in blagorodnemu gospodu dr. M. Rusu za trudljive zdravniške obiske doma.
Konečno nam bodi dovoljeno izreči našo iskreno in udano zahvalo vsem za časteče spremstvo na zadnjem potu, posebno gg. magistratnim uradnikom z preblagorodnima mag. svetnikoma dr. M. Zarnikom in I. Lavtarjem na čelu, moštvo mestne polic. straže in vsem pokojnikovim znancem in prijateljem.
Zalujoči ostali.

Kdor želi kupiti 3482
polhovke in podloge za suknje
naj se obrne do Franja Laha, trgovca v Ložu pri Rakeku. — Cene nizke, postrežba točna. — Blago lepo in solidno. Ozira se tudi na najmanjše naročilo.

Tovarniško podjetje na deželi
išče 3944
knjigovodjo
ki bi bil vešč slovenskega, nemškega in italijanskega jezika v govoru in pisanju. Prednost imajo prosilci, ki so že nekoliko izvežbani v mizarski stroki. Naslov pove iz prijaznosti »Zadružna Zveza« v Ljubljani, Dunajska cesta.

Vsem prijateljem in znancem našim naznanjamo prežalostno vest, da je ljubi Bog poklical iskreno ljubljeno družico, našo predobro, zlato mamico, babico in taščo, gospo
Ano Kalmus
danes ob 3. uri zjutraj k Sebi v večni mir, pripravljeno s tolažili sv. vere, v starosti 73 let.
Pogreb nenadomestljive bo v nedeljo, dne 29. decembra ob 3. popoldne iz hiše žalosti na Opekarski cesti na pokopališče Sv. Križa.
Sv. maše zadušnice se bodo darovale v raznih cerkvah.
Prosimo, spomnite se naše mamice v molitvi.
V Ljubljani, 28. decembra 1912.
Zalujoče rodbine:
Kalmus, Ulrich, dr. Indra.

Hlubokým žalem sklíčený podávám e smutnou zprávou, že vůli Vsemohoucího povolána v jiný život naše drahá manželka, matka a babička, pani
Anna Kalmusová.
Skonala po krátké nemoci 28. prosince 1912 po 3. hodině ranní.
Tělesná schránka drahé zesnulé bude 29. prosince 1912, o 3. hod. odpolení v domě smutku vykropena a pak do rodinné hrobky na hřbitově u sv. Kříže k věčnému odpočinku uložena.
Žádusní mše sv. sloužena bude 30. prosince v trnovském farním chrámě.
Lublanň, 28. prosince 1912.
Truchličí rodiny:
Kalmus, Ulrich, dr. Indra.
I. slov. pohřební závod Jos. Turk.

Južno - italijanska vinarna in vinska veletrgovina
Tommaso Todisco
Glavna klet in pisarna: Dunaj XV, Fünfhäusg. 10.
Prosta zaloga na Dunaju: ekspozitura glavnega carinskega urada, X./2, Favoritenplatz, v Berlinu kralj. carinski urad, I. Padhof. 3563
1 ali 2 dijaka
sprejme izobražena rodbina.
Kje, pove uprava, »Slovenca«.
3991 (3)

Naznanilo.
Stavbena tvrdka **Ivan Seršen** v Domžalah uljudno naznanja p. n. občinstvu, da se je njega stavbeno podjetje premestilo iz Radomlja v Domžale koder se bode pod istim imenom vodila zidarska obrt, solidno in po najnižjih cenah kakor doslej. — Priporoča se v prevzetje zgradb in v izvršitev vseh zidarskih del. Strokovna izvršitev vseh vrst načrtov po najnovejši vedi in večletni praktični izkušnji. Zahvaljujoč se za vse dosežanje zupanje priporoča se za nadaljna naročila.
Z odličnim spoštovanjem
IVAN SERŠEN, DOMŽALE
obl. konc. zidarski mojster.
4153

E 411/12
Dražbeni oklic.
Dne 21. januarja 1913 dopoldno ob 9 uri bo pri spodaj oznamenjeni sodniji, v izbi št. 2
dražba
zemljišča ob št. 195 k. obč. Staridvor in vl. št. 96 k. o. Suha, sestoječega iz hiše št. 21 pri kolodvoru v Škofji Loki za trgovino in vsako obrt primerne, 4 njiv, sadnega vrta in pašnika.
Nepremičnini, ki jo je prodati na dražbi je določena vrednost na 18.942 K. Najmanjši ponudek znaša 12.628 K, pod tem zneskom se ne prodaja.
Dražbene pogoje, ki se ob enem potrdi in listine, ki se tičejo nepremičnin smejo tisti, ki žele kupiti, pregledati pri spodaj oznamenjeni sodniji v izbi št. 2 med opravljenimi urami.
C. kr. okrajno sodišče v Škofji Loki
odd. I., dne 2. decembra 1912.

Hranilnica kmečkih občin v Ljubljani
Dunajska cesta šte. 32
obrestuje hranilne vloge, pričenši z dnem
1. januarjem 1913, po
4 1/2 %
brez odbitka rentnega davka, tako, da prejme vložnik od vsakih vloženih 100 K čistih 4 K 50 h.
Ravnateljstvo.
4167

JOSIP BOŽIČ
trgovina z vinom
Sp. Šiška pri Ljubljani
priporoča slavnemu občinstvu, društvom in gg. gostilničarjem **vina,** kakor rdeči cviček, bizeljsko rdeče in belo, fino ljutomersko vino v sodih in buteljkah. Cene zmerne. V mestu se dostavlja na dom.
Lesni trgovci, pozor!
Kdor se zanima **lepega posestva,** za nakup čez 10 oralov zemlje, z žago na 6 rezi in mlinom na vodno moč in motor, naj se obrne za natančnejše informacije na gornjo trvdko. 3947

Kot prodajalka
za trgovino z mešanim blagom, se išče 4154 pošteno, delavno dekle. Le take, katere so na deželi v tej stroki službovale, naj se oglasijo pri I. Kandušer v Mengšu.
2 izurjena ključavničarska pomočnika sprejme takoj 4163
Ivan Triller
stavbeno in umetno ključavničarstvo na Bledu.
Prednost imajo oni, ki se razumejo na vodo-vodne naprave.

Udova srednje starosti, s primerno izobrazbo in kavcijo želi vstopiti v kako pisarno, ali kot blagajničarka ozir. prodajalka.
Eventuelne ponudbe se prosijo pod »Zanesljiva 4148« na upravništvo »Slovenca«. 4148
Išče se za takojšnji nastop 4158
mizarski pomočnik
dobro izurjen delavec, krščanskega duha ter trezen. Plačilo primerno po dogovoru. Ponudbe naj se pošiljajo na naslov: Babič Jakob, mizarski mojster, Babič, Marezige pri Kopru, Istra.

Upokojeni orožniški postajevedja
vešč slovenskega in nemškega jezika v govoru in pisanju, išče kake primerne službe kot nadzornik, pisar ali kaj enakega. Nastop lahko takoj. Ponudbe pod šifro »Služba«. Poštnoležbe Stražišče pri Kranju. 3941
Orožniški postajevedja v pokoju
želi službe kot občinski tajnik, pisar, hišni oskrbnik ali kaj temu podobnega. Dopisi naj se vpošljejo na upravništvo »Slovenca« pod šifro »Tako 3994«.

MATTONIJEV GIESSHÜBLER
naravna alkalična kislina
najboljša dijetična in osvežujoča pijača
preizkušena pri želodčnih in črevesnih ka-tarih, obilnih in mehurnih boleznih, katero priporočajo najveljavnejši zdravniki kot bistveno **podpiralno sredstvo** pri karlovovarijskem in drugih **kopeliških zdrav-ljenjih** in kot **poznejše zdravilo** po kopeljih 24 38 in trajno porabo. (VII.)

Izvirek: **Giesshübl Sauerbrunn,** železniška postaja, zdravilno kopališče pri Karlovi h varih
Prospekti zastoj in franko.
V Ljubljani se dobiva v vseh lekarnah, večjih specializiranih prodajalnicah in trgovinah z jestvinami in vinom.
Zaloge pri Mihal Kastner-u, Peter Lass-niku in Andrej Šarabonu, Ljubljana. 3997
Mebilirana mesečna soba
s posebnim vhom se ceno odda stalnemu gospodu. Več se izve v Rožni ulici št. 25, II. nadstr. 3997

Staubene parcele

na Dunajski cesti v Ljubljani pred
delavskimi hišami in na Glincah
tako ob mestni meji na Tržaški
cesti, vse z najlepšo lego so po
izberi za primerne cene

na prodaj.

Več se izve pri lastniku **JOS.**
TRIBUC, na Glincah 37. 2127

Lep lokal

na zelo prometnem kraju v Ljubljani
se odda **tako** ali z 1. febr. 1913 v **najem**.
Več pove **Davorin Rovšek, fotograf** v
Ljubljani. 3996 4152

Št. 41.739.

Razglas.

Podpisani mestni magistrat prepoveduje na podlagi občinskega sveta
z dne 5. avgusta 1887, št. 22 dež. zak., § 26 a, b, promet tovornih in sploh
obloženih voz ter avtomobilov čez Šentpeterski most, ker obstoja nevarnost,
da se most sesede.

Promet lahkih, neobloženih vozov je sicer dopuščen, toda voziti je
le korakoma.

Prestopki se bodo strogo kaznovali.

Mestni magistrat v Ljubljani,
dne 21. decembra 1912.

Zupan: **Dr. Ivan Tavčar** l. r.

3996

Izgotovljene obleke

za moške in otroke v veliki izbiri po zmerni ceni v manufakturni trgovini

Ljubljana Pri Škofu **zrav. škofije** 2934

Št. 42.004.

Razglas.

Zaradi noveletnega praznika bode meseca januarja v Ljubljani prvi
skupni semenj za govedo in konje

v sredo, dne 8. januarja 1913.

Mestni magistrat ljubljanski,

dne 20. decembra 1912.

Zupan:

dr. Ivan Tavčar l. r.

Posojilnica za Ilir. Bistriški okraj,

reg. zadruga z neomejeno zavezo, v Trnovem,
obrestuje hranilne vloge od 1. januarja 1913

po čistih 4 $\frac{3}{4}$ %

4161

Razglas.

Mestna hranilnica v Radovljici je vsled sklepa upravnega
odbora z dne 19. decembra 1912 zvišala **obrestno mero** počenši s
1. januarjem 1913 za hranilne vloge na

4 $\frac{1}{2}$ %

in za hipotekna in občinska posojila na **5 $\frac{1}{4}$ %**

Rentni davek od vložnih obresti bode hranilnica še nadalje sama
plačevala, ne da bi se isti vložnikom zaračunal.

Narasle in nedvignjene obresti se pripisujejo h kapitalu in obrestu-
jejo dvakrat na leto in sicer 30. junija in 31. decembra vsakega leta, ne
da bi bilo treba vložnikom to zahtevati. 4160

Ravnateljstvo Mestne hranilnice v Radovljici.

Naprodaj je v mestu Iepa

4151

enonadstropna hiša

in v nje bližini pritlična

ki bi bila zelo pripravna za železničarja ali
kakega uradnika. Plačilni pogoji zelo ugodni.
Več pove

Jožef Oražen, Moste p. Ljubljani
Zahvala.

Če dolžnost si štejem najprist-
nejše se zahvaliti vlc. gg. zdravnikom
kirurški oddelka deželne bolnice
v Ljubljani, posebno pa g. primariju
dr. Fr. Dergancu in gosp. dr. Juliju
Polcu pri nepričakovanem uspehu ob
ozdravljenju težke bolezni, od katere
sem okrevala skoraj popolnoma. Ob-
enem izrekam svojo zahvalo č. se-
stram usmiljenkam za izborni, hva-
levredno postrežbo. Bog plačaj!

Helena Krivic.

Stev. 7968.

Natečaj.

Mesino poglavarstvo slob. in kr. mesta Križevci razpisuje tem potom
temeljem sklepa mestnega zastopstva v seji z dne 15. decembra 1912, pod § 1,
natečaj za mesto **kapelnika** mestne godbe v Križevcih.

Prosilci morajo izkazati, da so dovršili kako višjo glasbeno šolo, ter v
prošnji naznačiti, katerih glasbil so posebno vešč, a od reflektanta se izrecno
zahteva popolno znanje na glasoviru in goslih.

Ker se namerava sčasoma spojiti služba kapelnika s službo mestnega
organista, morajo prosilci dokazati za to svojo spretnost in pripravnost, da na
zahtevo mestnega poglavarstva to mesto prevzemo za posebno nagrado
800 K na leto.

Izbrani mestni kapelnik mora služiti prvo leto po dogovoru na poskus,
in ako odgovarja pozivu in službi, se izvrši njegovo definitivno imenovanje s
pravico do pokojnine za njega, ter obsojnine za udovo in otroke v smislu
mestnega statuta.

S tem mestom je spojena letna plača 1500 K, s pravico do šest petletnih
doklad po 100 K za vsakih v službi pri mestni godbi dovršenih pet let.

Poleg tega uživa mestni kapelnik stanovanje v naravi v glasbeni šoli,
sestoječe iz dveh sob, kuhinje, podruma, drvarnice in ostalih pritliklin, ter sve-
čavo in drva za kurjavo.

V svoji lastnosti kot bodoči mestni organist, je mestni kapelnik dolžan
izvrševati vse javne cerkvene funkcije, ter šolsko mladež višje in nižje ljudske
šole v Križevcu podučavati v petju.

Za cerkvene privatne funkcije kot za pokop, rekvije itd. bo dobival od
privatnih strank posebne običajne nagrade.

Prosilci morajo biti vešč hrvatskega ali vsaj kakega drugega slovan-
skega jezika.

Prošnje za to mesto naj se vložijo pri mestnem poglavarstvu v Križevcih
do včevši 20. januarja 1913, opremljene z domovnico, spričevalom o dovršenih
študijah, dosedanjem službovanju in o starosti prosilca.

Podrobni pogoji službe se ugotovijo po posebnem dogovoru, ki se sklone
z dotičnim kapelnikom.

Mestno poglavarstvo

v Križevcih, dne 20. decembra 1912.

Mestni načelnik:

Dr. Pomper l. r.

4156

Hitra pomoč odločuje!

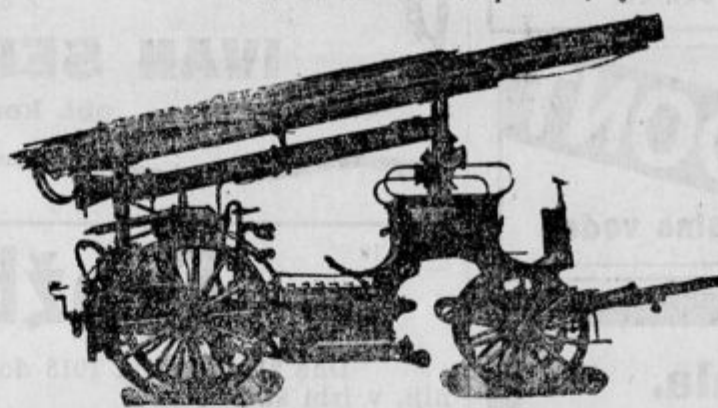
Konrad Rosenbauer & Kneitschel

v Lincu na Donavi prva tovarna bencinmotornih
brizgalnic v Avstriji,

katere lahko dokaže z nad štirinajst izvrstno vspelim slučajem, da je gašenje
s temi modernimi zboljšanimi stroji najvspešnejše.

Bogato ilustrovani ceniki glede vseh modernih, praktično sestavljenih dvo- in
štirikolesnih ročnih brizgalnic, vozov in nosilnih mehaničnih pomikalnih lestev
najnovejših konstrukcij, vozov za moštvo, vseh potrebnih gasilskih oprem, ter
cevi izvrstne kvalitete trdke Konrad Rosenbauer v Lincu na Donavi dobi
vsak na zahtevo brezplačno in franko.

Društva obiskuje
brezplačno za-
stopnik trdke

Fran
Samsa

Zagreb,
Gunduličeva ulica
št. 21.

3562

Zelo ugodna prilika!!

Proda se radi bolezni poslopje v Št. Juriju,

eno uro od Kranja, ki bi bilo jako ugodno za trgovino, bodisi z mešanim blagom,
manufakturno ali trgovino z deželnimi pridelki, kakor tudi za pekarijo, kjer iste
v celi fari ni. Ker je poslopje zelo prostorno in ima krasno dvorišče, bi bilo pri-
pravno tudi za kako tovarno. Obenem je na hiši tudi koncesija za gostilno. Poslopje
je na najlepšem prostoru tega kraja, nasproti farne cerkve, ob cestah v Kamnik,
Smlednik in Cerklje.

Natančna pojasnila daje

IVAN GRAISER, vinski trgovec
Primskovo pri Kranju.

3939

Posojilnica v Logatcu

registrovana zadruga z omejenim poroštvom

4149

naznanja, da obrestuje hranilne vloge od 1. ja-
nuarja 1913. do preklica po čistih

5%

Obrestovanje polmesečno, kapitalizovanje celo-
letno, rentni davek plačuje sama.

Rezervni zaklad: 100.000 K.

Narodnosti v evropski Turčiji.

Menda ni težjega, kot podati zanesljivih narodopisnih slik evropske Turčije, kajti o tem narodnem mozaiku, ki se mu poznajo pečati različnih kultur in zgodovinskih dob manjka uradne statistike, ki je na Turškem še danes ne poznajo. Etnografije in statistične podatke o evropskih turških provincah so zato izdajali Bulgari, Grki in Srbi, ki so si te dežele lastili in jim skušali utisniti svoj pečat. Dokaz o tendenčnosti narodnostne literature, zlasti o Makedoniji, so zlasti tozadevna dela Grkov, potem pa tudi Srbov in Bulgarov, kojih stališče je bilo pred končnim srbsko-bulgarskim sporazumom skoro ekskluzivno. Isto velja tudi o etnografskih kartah, ki so jih izdali Grki: Bulgare, zlasti seveda privržence carigradskega patriarha, so kratko malo pogrčili.

Poleg balkanskih avtorjev so se z narodnim problemom v balkanski Turčiji pečali tudi inozemski učenjaki, predvsem Angleži, Francozi, Rusi in Nemci. Splošno računajo, da je v evropski Turčiji 6 $\frac{1}{2}$ milijonov prebivalcev. Med temi je najmanj 2.600.000 Slovanov, krščanskih in muslimanskih to je 42 odstotkov ali tri sedmine vsega prebivalstva. To priznava tudi Oestreich, ki računa v kosovskem, bitoljskem in solunskem vilajetu (torej brez odrinskega, ki ima sam 600.000 Bulgarov) 2 milijona Slovanov. Med turškimi Slovani je nekako 1.700.000 Bulgarov, od teh 9 odstotkov muslimanov in 900.000 Srbov (22 odstotkov muslimanov). Grkov, in sicer brez Carigrada, Krete in Sporadov, je nad pol milijona, s temi kraji in z malo-azijsko obaljo pa nad 1.800.000. Albancev bo po celotni Balkanu približno 1.400.000, več gotovo ne, Kucovlahov pa nad 350.000.

Turkov, raztresenih po celotni Balkanu, torej izven Carigrada, ceni dr. Niko Zupanič na pičel milijon ljudi. Španjoli in cigani ne pridejo v poštev, Armenci le v Carigradu. Ti podatki so prilično verjetni, tudi kar se tiče Albancev, ki jim je izmed mnogih etnografov samo Verdene prisodil nekaj višje število.

Ker je albansko jezikovno ozemlje več ali manj popisano v spisu: Albanija in Albanci (»Slovenec« št. 282), ga bomo danes samo tam omenili, kjer se križa s slovansko, oziroma z grško jezikovno sfero.

Pogled na karto nam kaže, da se srbska zona razprostira od srbske in črnogorske meje preko celega Kosovega čez Kara Plonino do Štipa, od tu proti zahodu skoro do Bitolja, seveda precej pomešana z Bulgari in se obrne potem proti severu, meječ ob greben Šara Planine in Črni Drim dalje proti Jadranskemu morju. V tem srb. jezikovnem ozemlju je naseljenih dokaj Arnavtov, tako da se jih računa v Stari Srbiji do 28 odstotkov vsega prebivalstva. Izseljujoč se iz svoje puste domovine, prodirajo Arnavti, ropajoč čedalje bolj proti srbski meji in se poarnavčuje celo že novopazarska okolica. Druga večja masa Arnavtov biva na Kosovem Polju in sga mimo Skoplja dol do Bitolja in naprej po bulgarskem jezikovnem ozemlju do Kosturja (Kastoria), kjer zadene ob grško zono.

Bulgarska narodna sfera sega čez Štip in Bitolj do Ohridskega jezera in proti jugu do Kosturja, pomešana v teh krajih z arnavtskim življenjem. Od tu gre bulgarska narodna meja čez Vodeno, Janico skoro do solunskega zaliva. V Solunu samem biva okoli 15.000 Bulgarov, to je nekako devet del prebivalstva. Od Soluna se vzdigne bulgar-

ska jezikovna meja proti severovzhodu do Tahinskega jezera in gre od tu vodoravno tik ob pristanišču Kavala do zaliva Lagas, kjer se obrne v poševni črti nekako do Dimotike (južno od Odina ob železniški progi Solun). Toda v teh krajih so že znatne turške manjšine. Na levem bregu Marice segajo Bulgari prav do Enosa in jih tu loči od grškega prebivalstva črta Enos—Rodosto—Strandža. Ofejčov pravi po Zupaniču, da stanujejo Bulgari tudi v okraju Cataldža, takorekoč pred durmi Carigrada, kajti tu da se prepevajo ob pravoslavnih praznikih bulgarske pesmi in pleše jugoslovansko kolo.

Grki zavzemajo Epir, to je južni del janinskega vilajeta, ob obali seveda pomešani z Arnavti in se razprostirajo severovzhodno čez Kostur in pod Vodeno v Makedonijo. Kalkidika in obali Tracije ter desni breg Marice gori do Dimotike so z malimi izjemami njihove. V Solunu jih je nad 35.000. Tudi galipoljski polotok z marmarskim obrežjem, potem Sandžak, Cataldža ter črnomoško primorje do bulgarske meje je v pretežni večini grško. V Carigradu samem tvorijo močno kolonijo, ki je zlasti v gospodarskem oziru trdna.

Kucovlahov (Rumunov) je največ na gorovju Pindus, ki teče paralelno med Jadranskim in Egejskim morjem. Tu segajo globoko v Grčijo. Bivajo pa tudi raztreseni po zapadni Makedoniji kot pastirji in rokodelci. Zlasti okoli Bitolja so gosto naseljeni.

Turki stanujejo največ po mestih. Po Zupaniču tvorijo Turki v Makedoniji tri večje jezikovne otoke: eden podolgovati na planinah med Vardarjem in Strumo, to so turški Jeriki, ki so iz strahu pred razbojniki ostavili vardar-

ske nižave in se zdaj pečajo z ovčarstvom; drugi obmorski, od spodnjega teka reke Meste, to je od Drame do jezera Tahina, a tretja velika naselbina leži severno od Bistrice (Haliakmon) nekako do Bitolja. Dalje zavzemajo Turki skoro ves odrinski vilajet in Cataldžo, kjer živijo pomešani z bulgarskim in grškim narodom ter segajo globoko v notranjost Bulgarije. Carigrad je skoro do tri četrtine turški.

Španjolskih židov je največ v Solunu, na Galipoliju in v Carigradu.

Kakor vidimo, se dajo iz kompleksa narodov evropske Turčije izločiti dve glavni jezikovni in kulturni skupini: jugoslovansko, ki sega od Carigrada do ohridskega jezera in od bosanske meje do Soluna, in grštvo, ki preprega vso morsko obal z otoki in polotoki, kakor Epir in Tesalijo. V slovanskem jezikovnem ozemlju, to je v Stari Srbiji, Makedoniji in v Traciji biva po Zupaniču raztresenih nad 700.000 Turkov, nad 300.000 Grkov in 370.000 Arnavtov poleg nekaj cincarskih, armenskih, ciganskih in španjolskih naselbin. Da se bodo te manjšine, ki razen Grkov tudi nimajo nobene kulturne sile, polagoma prilagodile glavni masi, o tem ni dvoma. Turek je pokazal svojo absolutno nezmožnost za kulturo ter mu bo le v korist, če pride pod Srbijo ali Bulgarijo. Najmanj pa imajo Arnavti, ki so zlasti v predzadnjem stoletju vdrl v slovanske kraje ter se z vsemi nedovoljenimi sredstvi polastili srbske zemlje, pravice do nje. Njihova zgodovinska last je le Albanija do Črnega Drima. Kar je albanskega desno od Drima, datira iz turške dobe, kar se mora brezpogojno umakniti geslu popolne restitucije.

STANOVANJE.

V Predovičevih hišah na Selu in pod Golovcem je več raznih stanovanj takoj za oddati; istotako se odda tudi gestilna na Selu s 1. februarjem 1913. 3954

Proda se

manjša : **gestilna**

na jako prometnem kraju. Cena 9000 K. Polovica kupnine ostane lahko vknjižena. Dalje se proda tudi zasebna hiša z velikim vrtom, pripravnost za vsako obrt. Več se poizve v Spodnji Šiški št. 22. 3983

SUKNA

In modno blago za gospode in gospe priporoča izv. hiša Prokop Skorkovský in sin v Humpolcu na Češkem. Vzorci na zahtevo franco. Zelo zmerno cene. Na željo dam tukaj izgotoviti gospod. obleke.

CEFIRI

Naznanilo.

Vljudno naznanjam, da sem v Postojni v hiši gospoda Bajca št. 225, otvoril 3945

podružnično zalogo pohištva ter se priporočam slavnemu občinstvu mesta Postojne in okolice za mnogobrojni obisk.

S spoštovanjem
Martin Klemenčič, Postojna šte. 225.

Avtomatična past!

Za podgaue kron 4.—, za miši kron 2.40, ujamne brez nadzora do 50 komadov v eni noči. Ne zapuste nobenega smrada in so zopet same naslavlje. Past za škarkarje od 1. vrste na katero se ujame na tisoče škarkarjev v eni noči a kron 2.40. Povsod najboljši uspeh. Poslaja po povzetju **Frano Humann, Dunaj, 2. Bezirk, Altagasse 3/24.** Mnogo pohvalnih pism. Pred manj vrednimi posrejenj se svari. V c. in kr. vojaških skladiščih v uporabi. Telefona 23466. 3701 6

Razpošiljam orožje vsake vrste

za poskušnjo za 10dnevni ogled. Puška enocevka Lankaster K 30—, dvocevka lankaster K 30—, Hammerless-puška K 70—, Flobert K 8—; samokres K 5—, pištole od 2 K naprej. Popravila hitro in poceni. Ilustrovani cenik zastoj. **F. DUŠEK, tovarna orožja, Opatovo št. 2146. ob drž. žel. Češko. 3671**

Zimski barhenti!

Kdor rabi dobro in pristnobarvne barhente, flanelo za srajce in drugo perilo, lanene in bombažaste kanafase, cefire, platno, inlet, brisace, rjuhe, zimsko blago za dame in gospe, žepne robce in druge tkanine, naj se obrne na krščansko trdiko 2836

Jaroslav Marek, ročna tkalnica 45.

v Bistrem pri Novem Mestu ob Met. (Češko). Vzorci se pošiljajo zastoj in poštne prosto. V zalogi imam tudi veliko množino ostankov zimskega barhenta flanelo, kanafasa itd., in razpošiljam v zavojih po 40 m za 16 K, prve vrste za 20 K, flanelo vrste za 25 K franko po povzetju. Od ostankov se vzorci ne pošiljajo. Krajce za gospe iz flanelo ali cefirja i komad K 1.80, 2.20, 2.40, 3. in 4. Pri odjemu 6 kom. srajce jih pošljem franco. Pri naročitih zadošča navedba širine vrata. Depisuje se slovensko.

Vam plačam, ako Vaših kurjih očes, bradavic in trde kože tekom 3 dni brez bolečin ne odpravi moj uničevalec korenin **Ria-mazilo**. — Cena lončku z jamstvenim pismom 1 krono. 2519

Kemény (Kaschan) L. Poštni predal 12/160, Ogrsko.

Kranjska deželna banka v Ljubljani v deželni dvorcu vhod v Gosposki ulici 2.

Obrestuje hranilne vloge po

4 $\frac{1}{4}$ %

brez vsakega odbitka. Obresti se pripisujejo glavnici polletno. Vloge v tekočem, giro-računu in na blagajniške liste po najugodnejših pogojih.

Daje komunalna posojila

občinam, okrajnim in šolskim odborom ter zdravstvenim zastopom v

4 $\frac{1}{2}$ %

komunalnih zadolžnicah.

Hipotekarna posojila

v zastavnih listih po

4 $\frac{1}{2}$ %

Eskomptuje menice denarnih

zavodov in daje lombardna

posojila. Prodaja lastne pupilarno-varne komunalne zadolžnice in zastavne liste.

Banka je pupilarno varen zavod,

ter jamči zanjo dežela Kranjska.

Mladne ure za stranke vsak delavnik od pol 9. ure dopoldne do 1. ure popoldne.

Najceneje nove gibljive brzoparilnike

vse vrste slamorenice in vse
druge poljedelske stroje ter
železnino ponujata

Karol Kavšeka nasl.

Schneider & Verovšek

trgovina z železnino in poljedelskimi stroji

Ljubljana, Dunajska cesta št. 16.

549

Ne zamudite zahtevati cenik.

Na sedmih javnih razstavah odlikovane s prvimi darili.

Samo
pristne

če
na
podplatih

3164 10-1

1860
Т. Р. А. Р. М.
СПЕТЕРБУРГЪ
ТРЕУГОЛЬНИКЪ

Šent Peterburške

G A L O Š E
čevlji za sneg

Vsak dan jih izdela
tovarna
60.000 parov!

Edini kontrahenti: Messtorff, Behn & Co., Dunaj, I.

Prodaja na drobno v vseh boljših trgovinah za čevlje, gumi in modno blago

Starosloveča livarna zvonov Francesco Broili in sinova

Udine (Chlavis)

in

Gorica (Corso Francesco Gius. 88).

Odlikovana z zlato medaljo in s častno diplomom na največjih razstavah tuzemstva in inozemstva. Izgotavlja skupne harmonične zvonove v vsaki velikosti, vsaki zaželeni teži, številki in glasu, kakor tudi posamezne zvonove k drugim, zagotavlja soglasje in čistoglasen razdomeči zvok. Sestavlja železne odrenice za oporo zvonov, izvršuje popolno montiranje in prevzame vsa popravila v teku enega leta na lastne stroške. Dovoljujejo se ugodne cene in povoljni plačilni pogoji, kateri so plačljivi samo po odobrenju in v slučaju, da so zvonovi v splošno zadovoljnost izvršeni. Izdelava tudi kipe, plakete, vence iz bronza in vsakovrstne druge umetne izdelke. Na željo in brez zaveze se razpošiljajo načrti in obrisi, se dajo uveti in pojasniti, eventualno lahko pride tehnično izobrazena oseba na pogovor k naročevalcu.

Poizvedba pri 3080 52

Francesco Broili v Gorici.

MARIJA SATTNER

Ljubljana, Dunajska cesta 19, II. stop., II. nadstr. (Medijatova hiša).

se priporoča prečastiti duhovščini za

izdelovanje cerkvenih paramentov.

Izdeluje cele ornate, kazule v vseh liturgičnih barvah pluvijale, obhajilne burze, stole in vse za službo božjo potrebne stvari, priprosto in najfineje, kakor se glasi naročilo, v svilnatem in zlatem vezenju. — Izdeluje tudi

bandera in baldahine

ter izvršuje vsakovrstno cerkveno perilo iz pristnega platna. — Vporablja samo dobro blago, cene po mogočnosti nizke, zagotavlja trpežno, vestno delo in hitro postrežbo. — Prenovljenje starih paramentov tudi radovoljno prevzame.

13

„Croatia“ Zavarovalna zadruga v Zagrebu

Edini domači zavarovalni zavod.

Ustanovljena 1884.

Glavni zastop za Kranjsko, Koroško in Štajersko
v Ljubljani, pri trvdki Kmet & Komp., Marije Terezije c. 8

Centrala v Zagrebu v lastni hiši, vogal Marovske
in Preradovičeve ulice. Telefon št. 165.
Podružnica v Trstu, Via del Lavatolo št. 1, II. nadstr. Telef. št. 2504

Ta zadruga sprejema po ugodnih pogojih sledeča zavarovanja:

I. Na življenje.

1. Zavarovanje glavnice za slučaj doživljenja in smrti;
2. zavarovanje dote;
3. zavarovanje življenske rente.

3450

II. Proti škodi po požaru.

1. Zavarovanje zgradb (hiš, gospodarskih poslopij, tovarov).
2. Zavarovanje premoženja (pohištva, prodajniškega blaga, gospodarskih strojev, blaga itd.).
3. Zavarovanja poljskih pridelkov (žita, sena itd.).

III. Zavarovanje steklenih šip.

Združno imetje vseh oddelkov znaša K 2.713.674-13
Od tega temeljna glavnice K 800.000-—
Dohodek letne premije s pristojbinami K 1.363.040-89
Izplačane odškodnine K 9.970.238-48

Sposobni mestni posredovalci in akviziterji se sprejmejo pod ugodnimi pogoji.

Pozor! Na obroke od 10 in 15 K naprej! Berite!

Najboljši klavir, planino ali harmonij prvovrstnih svetovnih trvdk: Bösendorfer, R. S. elzhammer (najboljši klavirji sedanosti), Höfzl & Heitzmann (neprekosljivi patent. pianini), Laub & Gloss (koncertni pianini) in Hörügel (amerik. harmoniji od 90 K naprej) z desetletno postavnoobvezno garancijo kupiš ali si izposodiš najcenejše izključno le pri general. zastopiku zgoraj omenjenih najboljših dvor-

A. Brezniku,

sodnozaprisež. strokovnjaku in učitelju Glasb. Mat., Ljublj. na Kongresni trg 15, Zvezda, nasproti nunske cerkve. Najraznovrst. izbira, vedno 30 do 40 klavirjev v zalogi. Najemnik postane lastnik klavirja, dočim je dosegla izposojevalnina višino kupnine. Najugodnejša zamenjava. Preigrani klavirji vedno v zalogi. Uglasevanje in popravila točno in ceno. Velikanska zaloga najboljših violin, harmonik, citar, tambur, svežih strun, vseh ostalih glasbil in potrebnih ter muzikalij. Najvulja, najpopolnejše in najpospešnejše trvdka na avstr. jago.

Pozor trgovci!

Prodaja se galanterijsko blago in pletenine iz konkurzne
mase Ludovika Dollenza v Prešernovi ulici
pod tovarniško ceno.

3529

Ustanovljeno 1. 1893.

Ustanovljeno 1. 1893.

Vzajemno podporno društvo

v Ljubljani

registrovana zadruga z omejenim jamstvom

sprejema in obrestuje hranilne vloge po

5%

Rentni davek plačuje iz svojega. Zunanjim vlagateljem so za pošiljanje denarja na razpolago brezplačno položnice poštne hranilnice.

Društveno lastno premoženje znaša čez 600.000 K. Deležnikov je bilo koncem leta 1911 3143 z 18861 deleži, ki reprezentujejo jamstvene glavnice za 7.355.790 K.

Načelstvo:

Predsednik: Andrej Kalan, prelat in stolni kanonik v Ljubljani.

I. podpredsednik:

II. podpredsednik:

Ivan Sušnik, stolni kanonik v Ljubljani.

Dr. Fran Dolšak, zdravnik v Ljubljani.

Člani: Dr. Ferdo Šekal, stolni kanonik v Ljubljani; dr. Jožef Gruden, stolni kanonik v Ljubljani; Anton Koblar, dekan v Kranju; dr. Fran Papež, odvetnik v Ljubljani; Karol Pollak ml., tovarnar v Ljubljani; B. Remec, ravatelj trg. šole v Ljubljani; dr. Viljem Schweitzer, odvetnik v Ljubljani; Luka Smolnikar, stolni vikar v Ljubljani; dr. Aleš Ušeničnik, profesor bogoslovja v Ljubljani; Fran Verbič, c. kr. gimn. profesor v Ljubljani; dr. Ivan Zaje, zdravnik in deželni odbornik v Ljubljani; dr. Ignacij Žitnik, stolni kanonik, dr. in dež. poslanec v Ljubljani.

Nadzorstvo:

Predsednik: Anton Kržiš, c. kr. profesor in kanonik v Ljubljani. — Člani: Anton Gadež, katehet v Ljubljani; Ivan Mlakar, profesor; v Ljubljani; K. Gruber, c. kr. fin. rač. oficijal v Ljubljani; Avguštin Zaje, c. kr. rač. oficijal in posestnik v Ljubljani.

Podružnice: Baden, Čoška Kamnica, Čoška Lipa, Brno, Jablanice, Gradisce, Inomost, Krakov, Litomerice, Moravski Zampark, Meran, Möding, Novi Jičín, Pízen, Praga, Liberec, Toplice-Senov, Dunajsko Novomesto, Ovitava.

Menjalnice na Dunaju: II. Taborstrasse 4, III. Löwengasse 27, III. Ungargasse 77, IV. Wiedner Hauptstrasse 12, V. Schönbrunnerstrasse 88, VI. Gumpendorferstrasse 22, VII. Mariahilferstrasse 92, VIII. Lerchenfelderstrasse 132, IX. Alserstrasse 22, XVIII. Währingerstrasse 22, XIX. Döblinger Hauptstrasse 25, XXI. Floridsdorf, Hauptstrasse 42.

Akcijski kapital:
K 50.000.000.

C. kr. priv.

Rezervni fond:
K 22.000.000.

bančna in menjalniška
delniška družba

„MERKUR“

Dunaj, I. Wollzeile 1.

Osrednja menjalnica: Dunaj, I. Wollzeile 1.

Hranilne vloge

4 1/4 %

Rentni davek plačuje banka iz svojega.

Izvršuje vse bančne posle.